

STORTINGET

Innst. 255 S

(2025–2026)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om
Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Tor Mikkell
Wara, Rikard Spets, Morten Stordalen, Pål Morten Borgli, Marius Arion Nilsen
og Kristoffer Sivertsen om tiltak for mer effektiv og økonomisk utnyttelse av
strømnettet, og om Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Aleksander Stokkebø, Kari Sofie Bjørnsen, Amalie Gunnufsen, Erlend Svardal
Bøe, Haagen Poppe og Ove Trellevik om raskere utbygging
og bedre utnyttelse av kraftnettet

STORTINGET

Innst. 255 S

(2025–2026)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:139 S (2025–2026) og Dokument 8:156 S (2025–2026)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Tor Mikkel Wara, Rikard Spets, Morten Stordalen, Pål Morten Borgli, Marius Arion Nilsen og Kristoffer Sivertsen om tiltak for mer effektiv og økonomisk utnyttelse av strømmettet om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Kari Sofie Bjørnsen, Amalie Gunnufsen, Erlend Svardal Bøe, Haagen Poppe og Ove Trellevik om raskere utbygging og bedre utnyttelse av kraftnettet

Til Stortinget

Innledning

Dokument 8:139 S (2025–2026)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden hos NVE for mindre nettetableringer reduseres kraftig med et mål om at saksbehandlingstiden for større utbygginger på transmisjonsnettet vesentlig reduseres, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.
2. Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiressursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne CO₂-avgiften for norske avfallsforbrenningsanlegg.
4. Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i inntektsrammen, slik at nettselskapene får dekning for investering og drift av ny teknologi som kan bidra til å utnytte nettet bedre.
5. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere antall nettselskaper.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i energiloven og tilhørende forskrifter som kreves slik at enkle linjesaker i samme trasé og arbeid innenfor samme inngjerdede områder ikke skal være søknadspliktig.
7. Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen av nye konsesjonssøknader i NVE for både nett- og kraftutbygging.
8. Stortinget ber regjeringen sette behandlingen av vilkårsrevisjoner av vannkraftverkene på pause i tre år.
9. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at konsesjonsbehandling av små-, mini- og mikrokraftverk overføres til kommunale og regionale nettselskaper, og sørge for at det legges til rette for rask kapasitetsøkning i områder med dårlig strømforsyning.
10. Stortinget ber regjeringen åpne for at tilkobling til strømmett på vilkår for næringslivet kan brukes i større grad enn i dag, særlig med henblikk på å sikre tilgjengelig kapasitet for forsvar, forsvarsindustri og andre sikkerhetspolitiske formål.

11. Stortinget ber regjeringen legge til rette for fleksible energiløsninger, herunder unntak fra forbudet mot fossil fyring, for å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel.
12. Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med reservasjonsleie i nettkøen, slik at nettkapasitet i større grad tildeles aktører med reelle og modne prosjekter, og for å motvirke køposisjonering og unødig binding av kapasitet.
13. Stortinget ber regjeringen vurdere å benytte reservasjonsretten dersom EU innfører en avgift på flaskehalsinntektene på strømmettet hvor Norge kommer dårlig ut.
14. Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket for områdekonsesjon, slik at nettselskapene gis økt handlingsrom til å gjennomføre tiltak innenfor konsesjonen, herunder mindre justeringer, nettforksterkninger og kapasitetsøkende tiltak som i dag krever behandling hos NVE.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Dokument 8:156 S (2025–2026)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for å halvere konsesjonsbehandlingen for nett, herunder gi tydeligere styringssignaler, tidligere og bedre forankring og forutsigbare og tidsstyrte prosesser med frister og å ta i bruk digitalisering, forenkle saksbehandlingen og innføre hurtigspor og parallellbehandling i saksbehandlingen, og komme tilbake til Stortinget innen statsbudsjettet for 2027.
2. Stortinget ber regjeringen evaluere dagens modell for tilknytning og modenheitskriterier og utrede et mulig nasjonalt konsesjonssystem for større kraftforbruk, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.
3. Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen og utrede fritak fra konsesjonsplikt der kraftlinjene som oppgraderes eller fornyes, bygges ut i samme trasé eller samme avgrensede område, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.
4. Stortinget ber regjeringen utrede det forventede investeringsbehovet i nettinfrastruktur frem mot 2035 og 2040, hva det betyr for nettleien, og hvordan det skal håndteres, samt utrede justeringer av inntektsrammemodellen slik at den legger til rette for økte investeringer, raskere utbygging og et tydelig incentiv til forskuddsvis utbygging i egnede områder, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.

5. Stortinget ber regjeringen påse at nettselskapene jobber raskere med digitalisering og bruk av sensorikk, og lage retningslinjer for når man i perioder kan drifte nettet med noe mindre marginer, slik at man kan øke kapasiteten og utnytte eksisterende infrastruktur bedre, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.
6. Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt bruksfleksibilitet og mer lokal balansering f.eks. gjennom videre utvikling og tilgjengeliggjøring av fleksibilitetsmarkeder samt i større grad ta i bruk tilknytning på vilkår og vurdere tiltak som setter en pris på retten til å ta ut en gitt nettkapasitet, f.eks. en køavgift for ubenyttet reservert kapasitet, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.
7. Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre et bedre organisert strømmett med færre nettselskap, med mål om at nettselskapene skal driftes mer effektivt, herunder øke kompetansen om digitalisering og fleksibel drift, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.
8. Stortinget ber regjeringen legge til rette for frigjøring av nettkapasitet gjennom mer bruk av fjernvarme, herunder foreta en helhetlig gjennomgang av hvordan fjernvarmesektoren kan bidra mer i energisystemet, og hvordan bidraget kan reflekteres i deres finansieringsmodell, samt se dette i sammenheng med fleksibilitetsmarkeder og lokal balansering, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen besluttet 17. mars å behandle representantforslagene fremmet i Dokument 8:139 S (2025–2026) og Dokument 8:156 S (2025–2026) i samme innstilling. Komiteen har i brev av 5. og 12. mars 2026 til Energidepartementet ved statsråd Terje Aasland bedt om vurdering av representantforslagene. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 23. mars 2026. Komiteen inviterte til skriftlig høring i begge saker og mottok 20 høringsinnspill til Dokument 8:139 S (2025–2026) og åtte høringsinnspill til Dokument 8:156 S (2025–2026) innen høringsfristen.

Sakens dokumenter, inkludert høringsinnspill, er tilgjengelige på sakssiden på stortinget.no.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Anne Hagenborg, lederen Mani Hussaini, Linda Monsen Merkesdal, Torbjørn Vereide og Solveig Vik, fra Fremskrittspartiet, Kristoffer Sivertsen, Rikard Spets, Morten Stordalen og Tor Mikkel Wara, fra Høyre, Kari Sofie Bjørnsen og Aleksander Stokkebø, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Senterpartiet, Ole Herman Sveian, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Miljøpartiet De Grønne, Frøya Skjold Sjursæther, og fra Venstre, Grunde Almeland, viser til Representantforslag 139 S (2025–2026) om tiltak for mer effektiv og økonomisk utnyttelse av strømmettet og Representantforslag 156 S (2025–2026) om raskere utbygging og bedre utnyttelse av kraftnettet. Forslagene påpeker behov for endringer i flere sentrale deler av reguleringene og styringsmodellene i det norske kraftnettet, og trekker frem flere tiltak for å effektivisere konsesjonsbehandlingen, bedre kapasitetsutnyttelsen og legge til rette for raskere utbygging av kraftnettet.

Komiteen fremhever at et velfungerende kraftnett er en grunnleggende forutsetning for verdiskaping og samfunnsikkerhet. Etterspørselen etter kraft og nettkapasitet er raskt økende, og drevet av omstillingen vekk fra fossile energikilder i eksisterende industri og transport, i tillegg til et ønske om etablering av nye næringer. Komiteen merker seg at behovet for kraft i nye næringer som dataprosessering vil kunne ha stor påvirkning på den norske kraft- og nettsituasjonen. Nettkapasitet har imidlertid utviklet seg til å bli en mer begrenset ressurs. Komiteen merker seg at Sintef i sin utredning som underlag til Energikommisjonens rapport trekker frem at nettkapasitet vil kunne være den viktigste begrensingen for etablering av ny kraftkrevende virksomhet i tiden fremover (Industrien: Etterspørsel etter kraft, beslutningsfaktorer og energieffektivisering, Oslo Economics og Sintef, 24. august 2022). Effektiv utnyttelse av eksisterende kapasitet og løpende vurderinger av forbedringer i regelverket, teknologi og organisering er nødvendig for å sikre at kraftsystemet i Norge er rustet til å møte fremtidens behov på en kostnadseffektiv og samfunnsøkonomisk forsvarlig måte.

Komiteen viser til Representantforslag 139 S (2025–2026), og at forslagsstillerne peker på at nettkapasiteten i flere regioner er under press, at utbyggingen ikke holder tritt med etterspørselen, og at dagens reguleringsmodell ikke er tilpasset dagens utfordringer. Komiteen merker seg at forslaget inneholder forslag til 14 anmodningsvedtak.

Komiteen viser til Representantforslag 156 S (2025–2026), hvor forslagsstillerne er bekymret for at et

fullt kraftnett allerede er til hinder for ny etablering og utvidelse av bedrifter mange steder i landet. Forslagsstillerne fremhever at dette truer Norges fremtidige konkurransekraft, industriarbeidsplasser og velferd. Komiteen merker seg at forslaget inneholder forslag til åtte anmodningsvedtak.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, mener at det i dagens usikre verdensbilde er avgjørende å sikre kraft- og strømmettet til det beste for innbyggere, næringsliv og forsvars- og sikkerhetsformål. Strømmettet er en grunnleggende del av infrastrukturen i et moderne samfunn, og en forutsetning for industri, verdiskaping og en velfungerende hverdag for folk flest. Flertallet vil videre fremheve en kritisk del av sentrale samfunnsfunksjoner som kommunikasjon, helsevesen, transport, forsvar og forsvarsindustri, som er helt avhengig av kraft og nettilgang.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, understreker at tilgang på kraft og nettkapasitet er en grunnleggende forutsetning for trygge arbeidsplasser, grønn omstilling og samfunnsmessig beredskap i hele landet. Dette flertallet peker på at rundt halvparten av det samlede nasjonale energiforbruket fremdeles er fossilt, og at det vil være et betydelig behov for mer fornybar kraft på strømmettet for å kunne erstatte denne i de kommende årene.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, mener det er behov for mer og oppgradert nett flere steder i landet, ikke minst for å gjennomføre nødvendige utslippskutt knyttet til fastlandsindustrien. Dette flertallet vil her peke på industriområdet Herøya som et eksempel på at det trengs nett for å kutte utslipp.

Et fjerde flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, mener derfor det er viktig å legge til rette for enklere og mer effektive prosesser på en ansvarlig måte som fremdeles ivaretar de ulike og avveieende hensyner i samfunnet. Dette flertallet fremmer på denne bakgrunn forslag i denne innstillingen for å bidra til bedre utbygging og utvikling av det norske kraftsystemet.

Et femte flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og

Venstre, viser til at økt kraftproduksjon og innfasing av mer uregulerbar fornybar energi begge bidrar til et økt investeringsbehov i nettinfrastrukturen. I tillegg er en betydelig andel av transmisjonsnettet og ikke minst regionalnettet bygget på 1950–80-tallet, og har derfor behov for fornyelse etter hvert som komponentenes tekniske levetid utløper.

Dette flertallet fremhever at selv om de grunnleggende prinsippene for kraftoverføring er de samme som da nettet ble bygget ut, har man i nyere tid fått kraftigere digitale verktøy, som avansert sensorikk, mulighet for sanntidsdata og større regnekraft for avanserte optimeringsverktøy. Dette gir muligheter for å drifte nettet mer effektivt på nye måter, i tillegg til tradisjonell organisasjonsdrift.

Dette flertallet påpeker at i de siste årene er også beredskapsaspektet for nettet blitt aktualisert. Det har poengtert behovet for vern av sårbare punkter samt understreket viktigheten av å vedlikeholde et robust, masket nett med distribuert energiproduksjon og kritisk redundans.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre viser til at rikelig tilgang på ren og rimelig kraft lenge har vært et sentralt konkurransefortrinn for norsk industri og norske bedrifter. De siste årene har det imidlertid blitt svært tydelig at Norge har havnet på etterskudd med både nettutbygging og ny kraftproduksjon. Dette kommer til uttrykk gjennom økende strømpriser, presset nettkapasitet og lange tilknytningskøer. Samtidig holder ikke utbyggingen av ny kraft tritt med etterspørselen. Denne utviklingen bidrar slik disse medlemmer ser det, til økt usikkerhet for næringslivet og svekket investeringsvilje og kan i ytterste konsekvens redusere både verdiskaping og arbeidsplasser i Norge.

Disse medlemmer mener at dagens nettutbyggingsprosess i for stor grad er innrettet slik at planleggingen igangsettes først etter at etterspørselen er tilstrekkelig dokumentert. Dette bidrar til unødige tidsforsinkelser i utbyggingen av ny nettkapasitet. Dersom kapasiteten skal kunne møte forventet etterspørsel, bør de eksisterende kravene til dokumentasjon før planleggingen kan starte, vurderes justert. Disse medlemmer mener at det i flere tilfeller vil være hensiktsmessig at nettselskapene i forkant kartlegger og planlegger nettutbygging i områder hvor det med rimelig grad av sikkerhet kan forventes økt behov for nettilknytning. Etter disse medlemmers vurdering vil dette kunne redusere tiden fra forespørsel om tilknytning til faktisk nettilgang.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Venstre vil i det videre vise til Riksrevisjonens rapport «Riksrevisjonens undersøkelse av kapasiteten i strømmettet» (Dokument

3:7 (2024–2025)), der det fremgår at dagens nettregulering ikke legger til rette for tilstrekkelig rask nettutbygging. Videre vektlegger Riksrevisjonen at tilknytningsplikten ikke fungerer i en situasjon med mangel på nettkapasitet. Riksrevisjonen oppsummerer det slik:

- «– Tilknytningsplikten har i for liten grad sikret at nettet bygges ut i takt med behovet.
- Dagens inntektsregulering gir nettselskapene insentiver til å utsette investeringer i nettanlegg.
 - Kriteriet om samfunnsøkonomisk lønnsomhet ivaretas ikke godt nok i utviklingen av strømmettet.»

Disse medlemmer mener at det er behov for en helhetlig gjennomgang av dagens reguleringsmodell, slik at den i større grad evner å håndtere fremtidens utfordringer og ser energisystemet i sammenheng.

I den forbindelse vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vise til forslag fremmet av Fremskrittspartiet i Dokument 8:208 S (2024–2025) om et mer effektivt strømmnett for økt kapasitet, som ble vedtatt av Stortinget 13. juni 2025, jf. vedtak nr. 1079 (2024–2025), og påpeke regjeringens manglende leveranse også her. Disse medlemmer viser til vedtaket:

«Stortinget ber regjeringen igangsette arbeidet med en reform av nettreguleringen som skal sikre mer nett raskere, økt kapasitet i nettet og at man raskere får tilgang på økt kapasitet, og komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man skal oppnå dette.»

Disse medlemmer vil understreke at en ny reguleringsmodell for fremtiden i tråd med vedtaket må levere på tilstrekkelig nettkapasitet, sikre en effektiv drift av nettselskapene og holde kostnadene for sluttbrukerne på et så lavt nivå som mulig.

Et sentralt element i en slik modell vil være hvordan nettutbygging planlegges og igangsettes.

Disse medlemmer vil videre poengtere Fremskrittspartiets gjennomslag ved stortingsvedtak nr. 605 (2024–2025) av 29. april 2025, der Fremskrittspartiet i Dokument 8:106 S (2024–2025) tok initiativ til at forsvarsindustrien og andre kritiske samfunnsfunksjoner med betydning for nasjonale sikkerhetsinteresser skal gis særskilt prioritet i strømmettet. Regjeringens oppfølging har så langt ikke vært i tråd med den prioriteringen Stortinget forutsatte, og disse medlemmer vil påpeke at fremdriften har vært utilstrekkelig.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre mener at dersom man skal skape jobber og gjennomføre effektive utslippskutt, trengs det mer kraft – men også nett som får kraften dit den trengs. Et fullt kraftnett er allerede til hinder for ny etablering og utvidelse av bedrifter mange steder. Disse medlemmer mener dette truer Norges fremtidige konkurransekraft, industriarbeidsplasser og velferd.

Disse medlemmer mener at kraftnettet slik man kjenner det, skal gjennom store endringer i tiden fremover. Systemet man har i dag, har vært velfungerende i den gradvise oppbyggingen av et relativt stabilt kraftsystem med inkrementelle endringer. Fremover er det behov for å se på dette systemet med friske øyne, og ta vare på de viktigste verdiene i dagens system, samtidig som man reformerer deler av systemet i tråd med behovene fremover.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om nettregulering og energimarkedet § 34, slik at samlokalisering av industri innenfor samme industriareal eller industripark skal vektlegges i modenheitsvurderingen ved tilknytning til strømmettet, med sikte på mer areal- og energieffektiv industriutvikling.»

«Stortinget ber regjeringen videreutvikle og tydeliggjøre kriteriene i modenheitsvurderingen i tilknytnings-systemet for større kraftforbruk, slik at tallfestet klimaeffekt av strømforbruket vurderes, samt dokumenterte muligheter for fleksibilitet og tilknytning på vilkår.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at disse partier jobber for lavere strømpriser, mer ren kraft til industrien og kostnadseffektive utslippskutt. Disse partiers mål er at rikelig med ren og rimelig strøm skal være et konkurransefortrinn for norsk industri og næringsliv og et gode for norske husholdninger. Disse medlemmer mener norsk energipolitikk må sikre høy verdiskaping gjennom effektiv og god forvaltning av energiressursene, og en robust nettinfrastruktur er en forutsetning for dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne understreke at ikke alle prosjekter som står i strømkøen, bør realiseres. Behovet for mer nett blåses også opp av prosjekter som ikke nødvendigvis gir utslippskutt og kan ha store negative konsekvenser for naturen. Det er heller ikke gitt at løfter om arbeidsplasser nødvendigvis er etterprøvbare eller sanne. Disse medlemmer vil her peke spesielt på datasenternæringen som opptar den desidert største plassen i strømkøen. Dette er en næring som gir få arbeidsplasser sammenlignet med det store kraftforbruket. Den har dessuten fått særlige skattefordeler av regjeringen Solberg, da den med datasenterstrategien for 2018 fjernet eiendomsskatt på produksjonsutstyr og installasjoner.

Disse medlemmer mener det er behov for strengere prioritering av køen i strømmettet, og at sam-

funnmessige hensyn som klima, natur og arbeidsplasser bør være førende for en slik prioritering.

Videre vil disse medlemmer peke på at det ikke er et mål i seg selv å få ned behandlingstiden på netttbygging hvis dette går på bekostning av demokratiske prosesser, medvirkning og konsekvensutredninger.

Raskere konsesjonsbehandling

Komiteen peker på at effektiv saksbehandling er avgjørende for å sikre nødvendig nettkapasitet til næringsliv, husholdninger og samfunnskritiske funksjoner. Komiteen er gjort kjent med at NVE i tildelingsbrevet for 2026 er bedt om å gi departementet råd om tiltak som kan gi ytterligere forenklinger av konsesjonsprosessene, med målsetning om videre reduksjon i ledetidene for nett- og produksjonsanlegg. Komiteen påpeker at konsesjonsbehandlingen er forankret i lovverk som Stortinget har vedtatt med intensjon om å sikre og ivareta miljø, samfunnsøkonomi og berørte interesser. Eventuelle forenklinger og effektiviseringstiltak må skje innenfor rammene av dette regelverket, eller gjennom bevisste politiske vedtak om å endre det.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre gjør oppmerksom på at det er etablert et hurtigspor som sikrer rask behandling av godt forberedte og lite konfliktfylte søknader om nett, og at over halvparten av de 410 nett-sakene NVE behandlet i 2025 ble behandlet i dette hurtigsporet.

Disse medlemmer viser til at NVE nå har oppdatert veiledere for meldinger, søknader og detaljplaner for nettanlegg, gjort kommunikasjonen med nettselskapene enklere gjennom digitalisering og innført rutiner for tidlig kvalitetssikring av meldinger og søknader. Disse medlemmer viser til at det er lagt til rette for mer parallell behandling av konsesjonsøknad og detaljplan i saker der det er egnet.

Disse medlemmer påpeker at regjeringen har fjernet kravet om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av konseptvalgutredning, i tillegg til å delegerer konsesjonsmyndighet for stor vannkraft til NVE, slik at departementet kun er klageorgan, og dermed kan konsentrere seg om det som det blir klaget på.

Disse medlemmer understreker likevel viktigheten av å fortsette arbeidet med forenkling og forbedring, og at Stortinget stiller seg bak en delt ambisjon om at kraft og nett er kritisk nasjonal infrastruktur som må prioriteres.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre ytterligere effektivisering av NVEs saksbehandling og sørge for økt bruk av digitale verktøy i sitt arbeid.»

«Stortinget ber regjeringen innføre frister for saksbehandlingen til NVE og føre statistikk over saksbehandlingstiden.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnett arbeider aktivt for kortere ledetider i sine prosjekter.»

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig gjennomgang av krav og innhold som legges til grunn for konsesjonsbehandling for nett- og kraftutbygging. Arbeidet skal ha tydeligere, mer effektive og forutsigbare prosesser som mål.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre mener at saksbehandlingstiden hos Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) i dag er lang og bidrar til betydelige ledetider i nettutbyggingen. Dersom målet er raskere kapasitetsutvikling, må prosesser og rutiner innrettes slik at både mindre nettetableringer og større transmisjonsprosjekter kan behandles vesentlig raskere. En klar målsetting for behandlingstiden må slik disse medlemmer ser det, være at mindre nettetablering gjennomføres raskere, og at større utbygginger i transmisjonsnett reduseres vesentlig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at områdekonsesjonsordningen i utgangspunktet skal gi nettselskapene handlingsrom til å gjennomføre tiltak i distribusjonsnett uten konsesjonsbehandling i hver enkelt sak. Samtidig innebærer dagens regelverk en rekke avgrensninger og prosesskrav som gjør at også mindre tiltak i praksis ofte må forelegges eller behandles av NVE, blant annet ved søknadspålytende tiltak eller der det oppstår innsigelser. Etter disse medlemmers syn kan dette bidra til økt saksbehandlingstid og redusert gjennomføringstakt i nødvendige nettinvesteringer. Disse medlemmer mener at økt handlingsrom for nettselskapene innenfor områdekonsesjonen vil kunne bidra til mer effektiv kapasitetsutnyttelse, raskere gjennomføring av nødvendige tiltak og et mer fleksibelt strømnnett.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden hos NVE for mindre nettetableringer reduseres kraftig med et mål om at saksbehandlingstiden for større utbygginger på transmisjonsnett vesentlig re-

duseres, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.»

«Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen av nye konsesjonssøknader i NVE for både nett- og kraftutbygging.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i energiloven og tilhørende forskrifter som kreves for at enkle linjesaker i samme trasé og arbeid innenfor samme inngjerdede områder ikke skal være søknadspålytende.»

«Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket for områdekonsesjon, slik at nettselskapene gis økt handlingsrom til å gjennomføre tiltak innenfor konsesjonen, herunder mindre justeringer, nettførsterkninger og kapasitetsøkende tiltak som i dag krever behandling hos NVE.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at konsesjonsbehandling av små-, mini- og mikrokraftverk overføres til kommunale og regionale nettselskaper, og sørge for at det legges til rette for rask kapasitetsøkning i områder med dårlig strømforsyning.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, påpeker at en sterkt mulig konsekvens av å legge konsesjonsmyndigheten for små-, mini- og mikrokraftverk til kommunale og regionale nettselskap blir at selskap saksbehandler sine egne anlegg, og at dette ville blitt stridig mot nasjonalt lovverk og EU regelverk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre påpeker også at det er betydelige besparelser i å ha en sentral konsesjonsmyndighet i NVE, heller enn at hver enkelt kommune, fylkeskommune og direktorat skal besitte den samme beslutningskompetansen om energianlegg.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre påpeker også at nettselskap som bygger et nettanlegg i samsvar med områdekonsesjon, ikke trenger individuell konsesjonsbehandling hos NVE for disse tiltakene. Disse medlemmer gjør oppmerksom på at regjeringen har gitt mer fleksibilitet i anleggskonsesjoner for koblings- og transformatorsta-

sjoner, slik at nettselskapene i større grad kan bygge eller endre anlegg inne på stasjonsområdet uten å søke ny konsesjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at det i dag ofte tar 7–14 år å bygge ut en kraftlinje. NOU 2022:6 Nett i tide, foreslo derfor flere grep for å redusere ledetiden til 6–8 år. Noen av tiltakene de fremmet, var større grad av parallellbehandling i konsesjonsprosessene, å ta i bruk hurtigspor, digitalisering, betingede anleggskonsesjoner, innføring av frister og å standardisere tilknytningsprosessen.

Disse medlemmer viser til at regjeringen Støre i starten av 2025 innførte såkalte modenheitskriterier for reservasjon av nettkapasitet. En kritikk av denne ordningen er at den i for stor grad premierer datasentre som enklere kan tilfredsstille disse kriteriene enn f.eks. tradisjonell industri. Samtidig opplever man at etterspørselen etter å få bygge datasentre i Norge er veldig stor. Disse medlemmer viser til at digitalisering er kommet for å bli – og er en motor for verdiskaping og vekst. Disse medlemmer viser videre til at den digitale infrastrukturen også er en del av beredskapen og vår nasjonale suverenitet. Dataindustri og kunstig intelligens kan gi stor verdiskaping over tid – hvis man bygger kompetanse og infrastruktur – og regulerer næringen forutsigbart og klokt.

Disse medlemmer merker seg også at datasentre nå står for store deler av den reserverte nettkapasiteten i Norge. Ifølge blant annet NVE er datasentre en av sektorene som er ventet å bidra mest til vekst i kraftforbruk framover. I NVEs langsiktige kraftanalyse for 2025 anslår de en vekst i kraftforbruk fra datasentre på totalt 3,5 TWh over de neste fem årene til 2030 (NVE Rapport nr. 15/2025).

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til Representantforslag 54 S (2024–2025) fra Høyre om raskere konsesjonsbehandling og mer kraft, hvor det ble tatt til orde for en større reform av konsesjonssystemet, der konsesjonsbehandlingen effektiviseres betydelig uten at det går på bekostning av grundighet i konsesjonsbehandlingen, gode miljøundersøkelser og medvirkning. Forslag det ble bedt om at bør vurderes i en slik reform, er blant annet:

- Vurdere tiltak som bør fritas fra konsesjon etter energi- og vassdragslovgivningen, for eksempel utvidelser som skal gjennomføres på eksisterende nettanlegg og som i liten grad berører naboer, m.m.
- Økt bruk av hurtigspor, for eksempel kan mindre kontroversielle linjesaker også omfattes, og ikke bare transformatorstasjoner.
- Økt politisk prioritering av avklaringer av klager og innsigelser i Energidepartementet.

- Innføre tidsfrister for konsesjonsbehandlingen sammen med omforente fremdriftsplaner. Det må være en tydelig prioritering av saker, rask tildeling av saksbehandling og frister for trinnene i konsesjonsprosessen.
- Innføre føringer i tildelingsbrevet til NVE om at saksbehandlingstiden skal bli kortere, og at NVE skal rapportere spesifikt om saksbehandlingstid.
- Raskere digitalisering av konsesjonsprosessene.
- Bedre veiledning fra NVE til utviklere, planmyndigheter, kommuner og andre berørte parter.
- En større samordning av tillatelser etter ulike sektorlovgivninger, blant annet fra etater som Mattilsynet, Luftfartstilsynet, Mineraldirektoratet og Miljødirektoratet.
- Tydelige styringssignaler til etater og direktoratet om at utbygging av kraftnett og fornybar energi er en vesentlig samfunnsinteresse som må vektet tungt i arealpolitikk.
- At det tydeliggjøres i de statlige planretningslinjene at hensynet til fornybar energi og kraftnett er en vesentlig samfunnsinteresse, og at kommunene må legge til rette for mer energi.
- Ta i bruk parallell behandling i større grad og redusere tiden saker ligger i ro mellom ulike saksbehandlere og instanser.

Disse medlemmer mener det også bør vurderes hva som i det hele tatt trenger konsesjonsbehandling, hvem som eventuelt kan behandle mindre konsesjonssaker, og hvilke prosesser som kan forenkles eller fritas ny konsesjonsbehandling, f.eks. i regionalnettet. Et eksempel kan være å utrede fritak fra konsesjonsplikt der linjene som oppgraderes eller fornyes bygges ut i samme trasé eller samme avgrensede område. Disse medlemmer mener det er viktig at man måler tidsbruk i alle ledd i konsesjonsbehandlingen, og innfører frister også til myndighetenes saksbehandlingstid. Disse medlemmer mener at tydeligere styringssignaler fra politisk hold om at tempo må opp i konsesjonsbehandlingen er nødvendig. Herunder bør man vurdere å gi tydeligere føringer om blant annet valg av kablingsstrategi, altså i hvilke tilfeller man i hovedsak bør bygge nett med luftlinjer og i hvilke tilfeller man bør bygge jordkabler.

Disse medlemmer viser til at NOU 2022:6 også omtaler erfaringer med KVU-ordningen, som innebærer at konseptvalgutredninger (KVU) for nye, store kraftledninger må kvalitetssikres eksternt og behandles av myndighetene før den ordinære konsesjonsprosessen kan starte. Disse medlemmer mener at selv om regjeringen har avvirket kravet om ekstern kvalitetssikring og myndighetsbehandling av konseptvalgutredninger, er det fortsatt mulig å vurdere om øvrige deler av konseptvalgutredningsprosessene kan sees i sam-

menheng med Statnett sitt arbeid med områdeplaner og erfaringene derfra. I en tid hvor det skal investeres mye i nett, er det viktig å samordne reguleringsplaner og utviklingsplaner på tvers av stat, fylker og kommuner. Disse medlemmer mener det også kan tenkes at man i større grad burde samordne seg på tvers av kommuner i ulike regioner – om kritisk infrastruktur og næringsutvikling, kraftutbygging og nytt kraftforbruk, f.eks. slik man har gjort i Haugaland næringspark. Det kan også vurderes om kraftnett til næringsparker bør ha en egen hurtigsporordning som gir dem prioritet i saksbehandlingen.

Disse medlemmer mener man bør unngå å fortrengte eksisterende industri og finne en bærekraftig balanse med kraft, nett og natur. Man må også sikre at verdiskapingen blir betydelig – både nasjonalt og lokalt, med arbeidsplasser og ringvirkninger. Det bør derfor jobbes mer med hvordan den sterke økningen i behovet for kraft til datasentre skal håndteres.

Disse medlemmer mener det i sum er behov for å evaluere modenhetsskriteriene Støre-regjeringen har innført. Utgangspunktet i dag er at man har en tilknytningsplikt, der alle som søker og har konkrete planer for hvordan de skal bruke strømmen, har rett på å få koblet seg på nettet – mot eventuelt å betale et anleggsbidrag for utbygging av tilknytningen. Dette er nedfelt i energiloven.

Disse medlemmer viser samtidig til at Strømnettutvalget (NOU 2022:6 Nett i tide), advarer mot å politisere kriterier for prioritering av kraft. Det bryter blant annet med prinsipper om nøytralitet og ikke-diskriminering i energiloven. Disse medlemmer mener samtidig det er behov for å vurdere nærmere hvordan man tildeler kraften til større forbrukere, all den tid det er lite villighet blant mange til å bygge ut mer billig, fornybar kraft. Disse medlemmer mener dermed det bør utredes et generelt og teknologinøytralt, nasjonalt konsesjonssystem for større kraftforbruk, inkludert vurderinger av hvordan et slikt system kan innrettes og fordeler og ulemper med et slikt system.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at instruksjer og oppdragsbrev til statsforvalteren uttrykker en klar forventning om å bidra til utvikling av mer kraft, nett og annen strategisk viktig næringsutvikling.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre tiltak med mål om å halvere ledetiden før byggestart og betydelig kortere ned konsesjonsbehandlingen for nett, herunder gi tydeligere styringssignaler, tidligere og bedre forankring, forutsigbare og tidsstyrte prosesser med frister og ta i bruk digitalisering, forenkle saksbehandlingen, innføre hurtigspor og mer parallellbehandling i saksbehandlingen.»

«Stortinget ber regjeringen utrede om det oftere kan gis fritak fra konsesjonsplikt eller gjennomføres forenklete konsesjonsprosesser der linjene som oppgraderes eller fornyes bygges ut i samme trasé eller samme avgrensede område.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen evaluere dagens modell for tilknytning og modenhetsskriterier, og utrede et mulig nasjonalt konsesjonssystem for større kraftforbruk.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en egen teknologinøytral hurtigsporordning for nærings- og industriprosjekter med stort kraftforbruk dersom de samtidig bidrar til å finansiere utbygging av ny fossilfri erstatningskraft, hvor hurtigsporordningen omfatter både konsesjonsbehandlingen av kraftverket, forespørsel om nettilknytning, eventuell konsesjonsprosess for utbedring av kraftnett og andre aktuelle beslutningsprosesser.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet mener det er flere relevante problemstillinger knyttet til utbygging og utnyttelse av kraftnettet som ikke belyses tilstrekkelig i representantforslagene som behandles. At deler av kraftnettet ikke utnyttes optimalt, kan blant annet skyldes hvordan kapasitet vurderes av Statnett, og dette medlem mener kapasitet i større grad må vurderes der den faktisk finnes på områdenivå. Dette medlem mener også det må vurderes om bruken av hurtigspor har et forbedringspotensial, og om det er etter intensjonen at NVE ber om obligatorisk detaljplan i alle saker som behandles i dette sporet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at Energidepartementet evaluerer praksisen med å kreve detaljplan etter at endringene i energiloven ble vedtatt, særlig med sikte

på effektive prosesser for nettanlegg slik at vedtaket fungerer etter intensjonene.»

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Statnett i sine områdeplaner og konseptvalgutredninger legger til grunn reelle og framoverskuende forbruksprognoser, med klart utgangspunkt i prognosene fra berørte lokale og regionale nettselskaper, og med særlig vekt på beredskap og næringsutvikling.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen instruere Statnett til å håndtere nett-tilknytninger som del av områdeplanene fremfor som del av prisområdet.»

«Stortinget ber regjeringen utrede en løsning der nettkonsesjonær har fullmakter (søknadsfritak) til alle tiltak i nettområdet, med mindre de medfører nye eller vesentlig utvidede nett-traseer eller får omfattende konsekvenser for kraftsystemet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre mener et velfungerende kraftmarked er avgjørende for å lykkes i klimaomstillingen, for norsk økonomi og i beredskapsøyemed. For å nå klimamålene og sikre norsk konkurransedyktighet må man fase ut bruken av fossile brenslere. Disse medlemmer mener det er behov for mer kraftproduksjon og nettkapasitet for å lykkes med omstillingen vekk fra olje og gass.

Samtidig medfører netttutbygging nedbygging og forringelse av natur. Disse medlemmer viser til at FNs naturpanel har erklært at verden befinner seg i en global naturkrise, og at arealendringer er den viktigste årsaken til dette (IPBES Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services, 2019). Disse medlemmer mener det er avgjørende å unngå ytterligere nedbygging av verdifulle naturverdier, og særlig inngrepsfri natur. Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet nylig har anslått at energiutbygging, inkludert kraftlinjer, er hovedårsaken til mellom 55 og 60 pst. av tilfeller hvor inngrepsfri natur ble bygget ned de siste årene (Miljødirektoratet.no, inngrepsfrie naturområder). Disse medlemmer mener kombinasjonen av behovet for økt nettkapasitet og for vern av norsk natur tilsier økt bruk av fleksible løsninger i kraftsystemet. Disse medlemmer mener at tiltak som til-

knytning på vilkår og digitale styringssystemer er positivt, og noe man burde ta sikte på å benytte seg mer av.

Disse medlemmer viser til høringsinnspill fra Fornybar Norge, som oppfordrer Stortinget om å finne sammen om tiltak som kan redusere den totale ledetiden for netttutviklingsprosessen. Disse medlemmer viser videre til statsrådets svarbrev. Her slår statsråden fast at konsesjonsbehandlingen kun utgjør en begrenset del av den samlede tidsbruken fra et behov om nett blir meldt inn til nettselskapet til anlegget er idriftsatt. Konsesjonsbehandling, herunder konsekvensutredning og høringsperioden, er kritisk for å sikre gode og demokratiske beslutninger. På denne bakgrunn foreslår disse medlemmer at regjeringen i stedet tar sikte på å redusere den totale ledetiden.

Disse medlemmer viser til forskrift om nettregulering og energimarkedet § 34, og at kriteriene i dag ikke vektlegger hverken klimaeffekt av tiltaket eller samlokalisering og arealeffektivitet av industri. I en situasjon hvor tilgang på kraft ofte ikke strekker til, mener disse medlemmer det er riktig å prioritere tiltakene med høyest samfunnsnytte, herunder arealeffektivitet, kvalifisert klimaeffekt og mulighetene for fleksibelt kraftforbruk.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som samlet sett reduserer den totale ledetiden for etablering og idriftsettelse av nettanlegg. Tiltakene skal omfatte hele prosessen fra behovsidentifikasjon og planlegging til bygging og idriftsettelse, men ikke svekke kravene til konsekvensutredning eller høringsperiodene.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt er glade for at flere partier blir stadig mer kritiske til den enorme veksten i datasentre, og at de ser behovet for å vurdere andre kriterier for tildeling av kraft.

Disse medlemmer viser til at tall fra Elhub for faktisk elektrisitetsforbruk fra datasentre viser en sterk vekst. Mellom 2022 og 2024 har forbruket nær doblet seg. I 2024 lå forbruket på 1,6 TWh årlig. I 2025 var elektrisitetsforbruket det dobbelte av det igjen, på 3,2 TWh ifølge den samme oversikten. Enda flere datasentre står i nettkøen. Disse medlemmer viser videre til at det per april 2026 var 3 500 megawatt reservert kapasitet til datasentre: 5 700 megawatt knyttet til forespørsler i kapasitetsskø til datasentre og 13 000 megawatt knyttet til andre aktive saker rundt datasentre, ifølge energiministeren (E24, 14. april 2026).

Disse medlemmer mener at inntil det foreligger nye kriterier for tildeling av kraft eller et konsesjonsystem for datasentre for å bremse denne ekstreme utviklingen, bør datasenterutbyggingen settes på pause.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et moratorium (midlertidig stans i utbygging) for datasentre inntil det foreligger bedre kontrollsystemer for å bremse den store veksten i datasentre.»

Disse medlemmer mener ikke at det finnes et generelt grunnlag for å instruere om å forkorte og forenkle saksbehandlingen av konsesjonssøknader. Det er ikke et mål i seg selv at behandlingen skal ta tid, men slike generelle instruksjoner kan gå på bekostning av helt nødvendig demokratisk medvirkning i beslutningsprosessene og grundige høringsinnspill og konsekvensutredninger.

Nettleie, inntektsrammemodellen og forskuddsvis utbygging

Komiteen viser til at strømmettet finansieres i sin helhet av kundene gjennom nettleien, og at reguleringen skal balansere behovet for kostnadseffektive løsningsalternativer med behovet for et nett som møter samfunnets behov for netttjeneste. Komiteen er kjent med at inntektsrammen til nettselskapene til dels er avhengig av egne kostnader og dels er avhengig av hvor effektivt man er sammenlignet med andre nettselskap.

Komiteen har registrert at tallet på nettselskap har gått ned fra 144 i 2014 til 74 i 2024, og at nedgangen skyldes fusjoner mellom nettselskap.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet viser til at dagens inntektsregulering av nettselskapene i utgangspunktet er utformet for å sikre kostnadseffektiv drift og samtidig legge til rette for nødvendige investeringer og forsyningssikkerhet. Etter disse medlemmers syn har reguleringsmodellen imidlertid hatt utilsiktede virkninger som svekker insentivene til nødvendige investeringer i strømmettet. Disse medlemmer mener at reguleringen i praksis i større grad har vært innrettet mot å begrense overinvesteringer og sikre kostnadseffektivitet, enn å tilrettelegge for et tilstrekkelig investeringsnivå og nødvendig kapasitetsutvikling i nettet.

Disse medlemmer vil i den forbindelse peke på at inntektsrammene i stor grad fastsettes med utgangspunkt i historiske kostnader og effektivitetsmålinger. Dette innebærer at selskaper som gjennomfører investeringer, risikerer å bli målt som mindre effektive, noe som kan gi lavere fremtidige inntektsrammer. Disse medlemmer mener reguleringen i for stor grad fremstår bakoverskuende, uten tilstrekkelig uttelling for investeringer som er nødvendige for å møte fremtidig etterspørsel etter nettkapasitet.

Disse medlemmer mener dette bidrar til en skjev insentivstruktur, hvor det i mange tilfeller er økonomisk tryggere å utsette investeringer enn å gjennomføre dem. Dette er særlig uheldig i en situasjon hvor ny industri og generell etterspørselsvekst stiller betydelige krav til rask utbygging av nettet.

Disse medlemmer vil understreke at en reguleringsmodell som ikke i tilstrekkelig grad legger til rette for investeringer, kan bidra til økte flaskehals, lengre tilknytningskøer og svekket grunnlag for verdiskaping. Etter disse medlemmers syn er det derfor behov for å gjennomgå inntektsreguleringen med sikte på å styrke investeringsinsentivene og sikre at reguleringen i større grad understøtter nødvendige nettinvesteringer fremover.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag.

«Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i inntektsrammen, slik at nettselskapene får dekning for investering og drift av ny teknologi som kan bidra til å utnytte nettet bedre.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Venstre minner om at konsolidering av nettselskap skjer som følge av selskapenes egne vurderinger av hva som er rasjonelt, og mener det vil være uheldig om staten går inn og forsøker å styre eller påvirke disse vurderingene.

Disse medlemmer vil understreke at regjeringen ikke har adgang til å instruere RME i utformingen av inntektsreguleringen ettersom RME er en uavhengig reguleringsmyndighet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at det norske kraftnettet er bygget ut med tre spenningsnivåer og er organisert slik at ulike aktører eier og har ansvar for de ulike nivåene. Transmisjonsnettet har det høyeste spenningsnivået på enten 300 eller 420 kV, og det er Statnett som eier og drifter dette, og kalles da på engelsk «Transmission system operator» eller TSO. Nivåene under er regionalnettet på 33–132 kV og distribusjonsnettet på 22 kV eller lavere. På disse nivåene er det regionale og lokale nettselskapene som eier og drifter nettene, og da har det som på engelsk kalles DSO-rollen, eller «Distribution grid operator». Vanlig strømforbruk for husholdninger, bedrifter og småindustri er vanligvis tilknyttet distribusjonsnettet, mens større produksjonsanlegg, kraftintensiv industri eller petroleumsvirksomhet gjerne er tilknyttet regional- eller transmisjonsnettet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Senterpartiet og Venstre viser til at det fremover av flere grunner vil være et økt investeringsbehov i kraft-

nettet. Dersom det skal dekkes inn gjennom eksisterende modell, betyr det at nettleien vil gå opp betydelig. Det skyldes blant annet økt innfasing av ny og uregulerbar kraftproduksjon og oppgradering av gammelt nett. Disse medlemmer mener det bør kartlegges hvor store investeringer som trengs i kraftnettet fremover, utslagene i nettleien og hvordan dette best kan håndteres. Herunder bør man også vurdere om noen av investeringene kan telles inn mot NATO-målsetningene om investeringer i militærrelevant infrastruktur.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at det å eie og drifte kraftnett er det man kaller et naturlig monopol, og derfor eies disse av det offentlige og inntektene deres. Hvor mye nettleie de kan ta, reguleres gjennom den såkalte inntektsrammemodellen.

Disse medlemmer mener at inntektsrammemodellen overordnet har fungert godt for å legge til rette for effektiv drift av nettet, men den er ikke laget for å effektivt fasilitere en periode med store investeringer og endringer som man nå har foran seg. Justeringer bør derfor vurderes. I stort bør man tilstrebe å bevare hovedprinsippene i inntektsrammen og det som har fungert godt, men også vurdere tiltak som gir nettselskapene større incentiv til å bygge ut forskuddsvis, slik blant annet Energikommisjonen har tatt til orde for. Disse medlemmer mener dette kan være spesielt aktuelt i områder med eksisterende infrastruktur, eller f.eks. til næringsparker.

Disse medlemmer viser også til at både Energikommisjonen og Statnett selv har tatt til orde for at Statnett sitt mandat bør tydeliggjøres, slik at de kan ligge i forkant av nettinvesteringer. For å tydeliggjøre rammen Statnett skal jobbe mot, bør ikke bare politikerne gi sin tilslutning til deres nettverksplan, men også vurdere å sette konkrete måltall på hvor mye kraft som forventes produsert og forbrukt frem i tid.

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede det forventede investeringsbehovet i nettinfrastruktur frem mot 2035 og 2040, hva det betyr for nettleien og hvordan det skal håndteres.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som sikrer at nettselskapene øker investeringene og raskere bygger ut nettet fremover, herunder gjennomføre endringene som kreves for å gi nettselskapene et tydelig

incentiv til forskuddsvis utbygging i egnede områder basert på forventet etterspørsel.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede ordninger som sikrer at nettinvesteringer ikke blir underdimensjonert som følge av inntektsrammemodellen, når det er høy sannsynlighet for at fremtidig kraftuttak fra nettet blir høyere.»

Komiteens medlem fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen redusere normandelen i inntektsrammemodellen til nettselskapene fra 70 pst., som det er i dag, for å sikre at nettselskapene får redusert sin risiko ved investeringer og får dekket mer av sine reelle kostnader.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Rødt merker seg at Reguleringsmyndigheten for energi (RME) vedtok økt kompensasjon for Statnett, angivelig knyttet til økte kostnader for systemtjenester (NVE, 6. januar 2026). I praksis innebærer kompensasjonen at Statnett kan øke nettleien for vanlige kunder med til sammen 5,2 mrd. kroner. Disse medlemmer viser til at sentralt for begrunnelsen for de økte kostnadene er prissmitte som følge av «betydelig økning i utvekslingskapasitet» (RME). Disse medlemmer er dypt uenige i at dette kan betegnes som «forhold Statnett i liten grad kan påvirke», ettersom Statnett har vært pådriver for flere utenlandskabler. Disse medlemmer mener det er urimelig og urettferdig å sende en tilleggsregning i form av økt nettleie til nettkundene som følge av dette.

Komiteens medlem fra Rødt merker seg Statnetts nye forslag til ny tariffmodell. Den nye modellen vil gjøre noe med industritariffen som i dag gir 50 pst. reduksjon til store forbrukere, samt innføre et kapasitetsledd knyttet til kundens maksimale forbruk.

Statnetts forslag til ny tariffmodell har møtt betydelig motstand i høringsrunder fra blant andre LO-forbundet Styrke, Norsk Industri, Hydro, Mo Industripark, Alcoa og Elkem. De peker på at det er urimelig å hevde at den kraftforedlende industrien er årsaken til de økte systemkostnadene knyttet til nettet de siste årene. Dette skyldes i langt større grad «uregulerbar kraftproduksjon i form av sol og vind», slik forbundet Styrke påpeker i sin høringsuttalelse. Mo Industripark går i sitt høringsinnspill i rette med premisset «om at kraftforedlende industri nå har lavere nytte for kraftnettet». De mener at forutsetningene for den opprinnelige tariffreduksjonen

for industrien, altså det som har vært gjeldende politikk, ikke har endret seg vesentlig.

Dette medlem er bekymret for at den nye modellen til Statnett vil innebære å bytte ut eksisterende industri med andre mer «fleksible» aktører med høy betalingsvilje, som for eksempel datasentre. Norsk Industri er inne på denne problemstillingen når de når de uttaler følgende i den siste høringsrunden:

«Snarere argumenterer Statnett for at tariffen skal baseres på at industriforbruk raskt kan erstattes med nytt industriforbruk, og at grensenytten av industriforbruk dermed er fallende. Implisitt argumenterer altså Statnett for at prisingen av netjtjenester har mindre betydning så lenge det er knapp nettkapasitet og at eksisterende forbruk kan erstattes av nytt. En annen måte å si dette på er at Statnett mener kunder med høyest betalingsvilje bør få nettilgang uavhengig av hvilken nytte de tilfører nettet.»

Dette medlem mener dette er bekymringsfullt og dessuten et uttrykk for store politiske spørsmål og uenigheter. Dette medlem er overrasket og foruroliget over at så store spørsmål ikke er til politisk behandling.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om Statnetts forslag til ny tariffmodell.»

Organisering og utnyttelse av eksisterende kraftnett

Komiteen er opptatt av at det er høyt press på dagens nettinfrastruktur og at eksisterende nett må benyttes så effektivt som mulig. Det er derfor viktig at rammebetingelser og konsesjonsbehandling for å ta belastning av nettet må holde tritt med teknologiutvikling og behov.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, minner om at regjeringen ikke har adgang til å instruere RME i utformingen av inntektsreguleringen, ettersom RME er en uavhengig reguleringsmyndighet. En slik instruks av reguleringen ville vært i strid med Norges EØS-forpliktelser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre gjør oppmerksom på at RME har etablert en egen finansieringsordning for forskning og utvikling for å redusere den økonomiske risikoen ved uttesting av helt nye løsninger, og at denne ordningen gir full kostnadsdekning for godkjente pilot- og demonstrasjonsprosjekter. Disse medlemmer påpeker derfor at denne ordningen

er et relevant virkemiddel for å stimulere til bedre utnyttelse av eksisterende nett.

Komiteens medlem fra Rødt viser til at batteriteknologi kan bidra til bedre utnyttelse av kraftproduksjonen og økt fleksibilitet i kraftsystemet. Samtidig har det, særlig i NO4, utviklet seg forretningsmodeller der private aktører etablerer batteriparker ved å lagre strøm når prisene er lave og selge den tilbake når prisene er høye. Denne bruken av batterilagring er ikke nødvendigvis samfunnsnyttig, samtidig som den legger beslag på nettkapasitet i allerede pressede områder. Dette medlem mener batterier primært bør brukes som et systemverktøy for nettstabilitet, beredskap og utsettelse av nettinvesteringer i offentlig regi gjennom nettselskapene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at det er gode rammebetingelser for samarbeid mellom bedrifter om permanent effektreduksjon som kan omdisponeres til nytt forbruk.»

«Stortinget ber regjeringen sørge for et hensiktsmessig rammeverk for konsesjonsbehandling og håndtering av økt innslag av batterianlegg i kraftsystemet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet legger til grunn at strømforsyningen er en kritisk del av Norges beredskap. Man har over flere år sett eksempler på strømbrudd som følge av trefall og ekstremvær noe som kan antyde at dagens praksis for vegetasjonshåndtering langs kraftlinjer ikke er tilstrekkelig robust. Dersom nettet skal utnyttes bedre, mener disse medlemmer det også må stilles strengere krav til driftssikkerhet og forebyggende tiltak som reduserer risikoen for avbrudd. Disse medlemmer mener at en tydeligere fastsettelse av retningslinjer til ryddebredde og sikkerhetssoner langs nett-traseer kan bidra til færre strømbrudd forårsaket av uvær. Disse medlemmer mener derfor at regelverket i større grad må stille konkrete og etterprøvbare krav til forebyggende tiltak som eksempelvis bredere traseer for å hindre strømbrudd ved uvær.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for vegetasjonshåndtering og sikkerhetssoner langs elektriske forsyningsanlegg og nett-traseer, og fremme forslag om å innføre tydeligere, risikobaserte mini-

mumskrav til ryddebredde og vegetasjonskontroll, med sikte på å styrke forsyningssikkerheten og redusere risikoen for strømbrudd som følge av trefall og ekstremvær.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet mener at det i en situasjon med økende press på nettkapasiteten vil være behov for virkemidler som bidrar til mer effektiv utnyttelse av eksisterende nett. I denne sammenheng vil disse medlemmer fremheve økt bruk av vilkårsstyrt tilknytning som et virkemiddel for å utnytte fleksibilitet på forbrukssiden og dermed øke utnyttelsen av eksisterende nettkapasitet. En slik modell innebærer at aktører aksepterer midlertidige begrensninger i strømtilgangen i perioder med høy nettbelastning.

Etter komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet sitts syn bør dette kombineres med markedsbaserte insentiver, eksempelvis i form av redusert nettleie i perioder hvor tilgangen begrenses.

Samtidig vil komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre understreke at grunnleggende strømforsyning til husholdninger og kritiske samfunnsfunksjoner må skjermes.

Disse medlemmer vil videre fremheve at økt fleksibilitet i forbruket ikke bare er et virkemiddel for bedre kapasitetsutnyttelse, men også et middel for å håndtere knapphet gjennom tydeligere prioriteringer i nettet. I en situasjon med økende press på nettkapasiteten blir spørsmålet om hvem som får tilgang, og til hvilke betingelser, stadig mer sentralt.

I denne sammenheng får problemstillingen også en sikkerhetspolitisk dimensjon. Dersom manglende nettilgang hindrer etablering eller drift av virksomhet av betydning for nasjonal beredskap, får kapasitetsbegrensninger i strømmettet direkte konsekvenser for nasjonal sikkerhet. Disse medlemmer viser blant annet til saken knyttet til Ramsund orlogsstasjon samt tidligere tilfeller hvor forsvarsindustri ikke har fått nødvendig nettilgang (E24, 20. februar 2026).

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at tilkobling til strømmett på vilkår for næringslivet kan brukes i større grad enn i dag, særlig med henblikk på å sikre tilgjengelig kapasitet for forsvar, forsvarsindustri og andre sikkerhetspolitiske formål.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil videre peke på at nettselskapsstrukturen i Norge i dag er fragmentert,

med om lag 80 selskaper av varierende størrelse, organisering og ressursgrunnlag. Etter disse medlemmers syn gir dette opphav til strukturelle forskjeller i selskaperenes forutsetninger for å håndtere det betydelige investeringsbehovet som følger av økt elektrifisering, høyere effektuttak og fremveksten av ny kraftkrevende industri.

Disse medlemmer mener at mindre nettselskaper gjennomgående vil ha svakere forutsetninger når det gjelder tilgang på kapital, risikobærende evne og spesialisert kompetanse. Dette kan blant annet gi høyere kapitalkostnader, begrenset gjennomføringsevne i større og mer komplekse prosjekter samt redusert evne til å ta i bruk ny teknologi og mer avanserte drifts- og planleggingsverktøy. Disse medlemmer påpeker at dette i sum kan bidra til både høyere enhetskostnader og lavere investeringshastighet enn det som er samfunnsøkonomisk optimalt.

Disse medlemmer viser videre til at nettvirksomhet i stor grad kjennetegnes av naturlige monopol-egenskaper og betydelige skalafordeler, særlig innenfor administrative funksjoner, beredskap, systemdrift og prosjektgjennomføring. En mer konsolidert struktur vil etter disse medlemmers vurdering kunne gi mer effektiv ressursutnyttelse gjennom realisering av stor driftsfordeler og operasjonelle synergier. Dette vil kunne redusere både investerings- og driftskostnader per enhet samt styrke kvaliteten og robustheten i leveransene.

Disse medlemmer vil understreke at en slik effektivisering over tid vil kunne komme nettkundene til gode, gjennom lavere kostnadsnivå i sektoren og dermed også lavere nettleie.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere antall nettselskaper.»

Komiteens medlem fra Rødt understreker at store nettselskaper ikke er noen garanti for lavere nettleie. Videre viser dette medlem til at energiselskaper med over 100 000 nettkunder må oppfylle kravet om funksjonelt skille. Dette kravet er kostnadsdrivende og kan i verste fall også bidra til en form for privatisering av kraftpolitikken, der kraftproduksjonen blir skilt fra strømleveransen. Dette medlem mener ikke at det er et mål i seg selv med mange nettselskaper, men er samtidig bekymret for at kravet om funksjonelt skille vil slå inn ved for mange og store sammenslåinger.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil trekke frem at vannkraften utgjør ryggra-

den i det norske kraftsystemet, særlig gjennom sin regulerbarhet og evne til å levere effekt når behovet er størst. Disse medlemmer viser til at vilkårsrevisjoner av vannkraftkonsesjoner er en ordning hvor myndighetene kan oppdatere eldre konsesjonsvilkår, særlig med sikte på å ivareta miljøhensyn. Dette kan blant annet innebære krav om økt minstevannføring, endrede manøvreringsregimer eller andre tiltak som begrenser reguleringen av vannføringen. Selv om slike tiltak kan gi miljøforbedringer lokalt, vil de i mange tilfeller også medføre redusert kraftproduksjon og, ikke minst, redusert regulerbarhet i kraftsystemet.

I en situasjon med økende krafttetterspørsmål, press på nettkapasiteten og behov for mer tilgjengelig effekt, fremstår det etter disse medlemmers syn som lite hensiktsmessig å gjennomføre tiltak som samlet sett kan svekke kraftsystemets ytelse. Disse medlemmer mener derfor at det er behov for en midlertidig pause i behandlingen av vilkårsrevisjoner, for å få en bedre helhetlig vurdering av konsekvensene for kraftbalanse, effektdekning og forsyningsikkerhet, og fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sette behandlingen av vilkårsrevisjoner av vannkraftverkene på pause i tre år.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, viser til at vilkårsrevisjoner er en sentral del av samfunnskontrakten for kraftutbygging i Norge. Flertallet mener at vilkårsrevisjonene gir mulighet til å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringer. Disse spiller også en rolle i miljøforvaltningen, da de kan brukes til å forbedre forholdene også ut ifra miljøhensyn. Å fjerne vilkårsrevisjonene vil være negativt både for lokalsamfunn som har måttet tåle store naturinngrep, og for forvaltningen av naturen som sådan.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Rødt viser til at EU vurderer å ta større deler av flaskehalsinntektene som i dag brukes på å redusere nettleien for forbrukere og næringsliv i Norge, for å tildele dette til oppgraderinger og utbygging av strømmettet i EU. I et slikt tilfelle hvor EU beslutter en løsning som ikke ivaretar norske interesser, mener disse medlemmer det er naturlig at regjeringen vurderer å benytte reservasjonsretten etter EØS-avtalen art. 102.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen benytte reservasjonsretten dersom EU innfører en avgift på flaskehalsinntektene på strømmettet hvor Norge kommer dårlig ut.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt vil understreke at forslaget i EUs nettpakke om å kreve inn 25 pst. av flaskehalsinntektene ikke er det eneste problemet med pakken. Det finnes også andre gode grunner til at Norge bør bruke reservasjonsretten mot pakken. Dette knytter seg særlig til at pakken vil flytte makt fra norske beslutningsmyndigheter til europeiske. Helt konkret vil det europeiske energibyrået Acer kunne initiere bygging av utenlandskabler. Disse medlemmer vil peke på at dette er et klart brudd på et av de mange ufravikelige kravene Arbeiderpartiet ga i sin tid for å si ja til EUs tredje energi-markedspakke. Statnett er inne på dette i sitt hørings svar til pakken, når de skriver at:

«[...] vi ser ikke verdien av at kommisjonen får mulighet til å initiere prosess for nye prosjekter»,

og at:

«[...] det europeiske scenariet kan ikke alene være førende i den nasjonale nettutviklingsplanen.»

Videre peker disse medlemmer på at EU også vil innføre enda strengere frister for konsesjonsprosesser og såkalt stilltiende godkjenning eller aksept – noe som strider helt grunnleggende med demokratiske prinsipper for involvering og høring av innbyggere. Naturen kan bli skadelidende når utbyggingsprosjekter skal kjøres gjennom uten videre diskusjon. Kommunenes organisasjon KS skriver i sitt hørings svar til pakken at absolutte frister og automatisk godkjenning ikke gir noe bedre saksbehandling, og videre at:

«[...] de foreslåtte tidsfristene [...] ikke [tar] inn over seg alle de ulike nasjonale og lokale forhold som arealpolitikk og planprosesser.»

Også statens eget kraftselskap Statkraft skriver rett ut om såkalt stilltiende aksept:

«Statkraft oppfatter dette som et svært inngripende grep i Norge, hvor forvaltningsrettslige prinsipper for begrunnelse, klagerett og etterprøvnbarhet står sterkt.»

Disse medlemmer vil understreke at den kanskje mest kontroversielle delen av pakken, den såkalte energiinfrastrukturforordningen (TEN-E), aldri har blitt innlemmet i EØS-avtalen, og at det derfor er gode argumenter for å argumentere for at pakken ikke er EØS-relevant.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at ut over å bi-

dra til raskere konsesjonsprosesser er digitalisering av selve nettinfrastrukturen en viktig forutsetning for å kunne drifte nettet med mindre marginer og øke fleksibiliteten.

Disse medlemmer mener at det er viktig å kunne vite hva de faktiske forholdene i nettet er, spesielt i en tid hvor kraftsystemet skal integrere mer distribuert og variabel produksjon, og større effektbehov og variasjon i forbruk. For eksempel gjør uregulerbar kraft fra sol på hustak og stadig større andel elbiler som skal lade, at den fysiske kraftflyten i nettet blir mer komplisert. Disse medlemmer viser til at kraft i seg selv er en matematisk kompleks størrelse, og både spenningen i nettet og strømmen i ledningene påvirker hvor mye effekt og energi som blir levert. Sammen gjør dette det veldig aktuelt å ta i bruk sensorer for å innhente data i sanntid om de faktiske fysiske forholdene i nettet. Disse medlemmer fremhever at disse dataene kan brukes sammen med digitale representasjoner og matematiske modeller av det fysiske nettet, for å identifisere hva man kan gjøre for å utnytte eksisterende nett enda bedre. Denne digitale representasjonen bør også kunne beskrive nettet på tvers av de ulike spenningsnivåene.

Disse medlemmer mener at nettselskapene trenger større økonomiske insentiv til å digitalisere og ta i bruk sensorer i større grad, for å optimere driften av nettet. Regjeringen bør påse at nettselskapene fremover samarbeider om digitale løsninger med sluttbrukerne for å løse kapasitetsproblemer. Man kan også vurdere krav om at digitale løsninger må vurderes som alternativ til fysiske investeringer.

Disse medlemmer viser til at det norske kraftnettet driftes med høy sikkerhet, og det er veldig sjelden man får strømbrydd hvor lyset i pæren blir borte. Det er bra. Disse medlemmer mener samtidig at det også er mulig at man i perioder kunne driftet nettet med noe mindre marginer, for å øke kapasiteten og redusere strømprisforskjeller mellom budsoner. Det er mulig å gjøre gjennom økt bruk av sanntidsinformasjon fra sensorer for å ha en mer dynamisk justering av kapasitetsgrensene i nettet (såkalt Dynamic Line Rating). Det er også mulig at montering av kraftsystems batterier enkelte utsatte steder i nettet kan bidra til en mer sikker og effektiv drift.

Disse medlemmer mener at andre tiltak som kan gjøre det lettere å drifte nettet med noe lavere marginer, er å fremskynde arbeidet med automatisk systemdrift og vurdere å redusere forventningene til såkalt N-1-drift. I dag bygges og driftes nettet med en slik robusthet at en hvilken som helst komponent skal kunne feile eller falle ut, uten at nettet får et avbrudd. Altså, at nettet (N) er robust nok til å kunne tåle en mindre komponent (-1) i driften, enten det er en linje som får et tre over seg, en transformator som overoppheter, eller noe annet. Disse medlemmer mener en måte å kunne

drifte nettet med litt mindre marginer, men antagelig fortsatt like forsvarlig og med samme robusthet som i dag, er å bedre samarbeidet om driftsrutiner mellom Statnett (TSO) og nettselskapene (DSOer), slik at man for eksempel oftere kan benytte N-1 etter omkobling til regionalnett som standard risikonivå, fremfor dagens N-1 før omkobling.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Rødt, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at nettselskapene jobber raskere med digitalisering av nettinfrastrukturen og tar i bruk egnet sensorikk, slik at eksisterende nettinfrastruktur kan utnyttes bedre.»

Et annet flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gå i dialog med nettselskapene om mulige retningslinjer for når man i perioder kan drifte nettet med noe mindre marginer, for å øke kapasiteten og redusere strømprisforskjeller mellom budsoner.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at det å drifte og eie kraftnett er det man kaller et naturlig monopol. Kostnadene som nettselskapene har, lempes over på husholdningene gjennom nettleien. Disse medlemmer mener man bør lage en plan for hvordan man kan unngå en unødig kraftig økning av nettleien, tross de store investeringene som trengs fremover. En mer effektiv organisering av selskapsstrukturen kunne kuttet kostnader.

Disse medlemmer viser til at det er tolv år siden rapporten «Et bedre organisert strømmnett» ble presentert av Reiten-utvalget, med mål om å organisere nettbransjen slik at drift og investeringer gir størst mulig samfunnsøkonomisk nytte, og en konsolidering av antall nettselskaper var en klar anbefaling.

Disse medlemmer mener man bør ha som mål å redusere antall nettselskaper, slik at disse driftes mer effektivt og øker sin kompetanse om digitale verktøy og fleksibel drift. Disse medlemmer mener det også bør vurderes om et tydeligere funksjonelt skille mellom nettselskap og kraftselskap kan bidra til å tydeliggjøre driftskostnaden til nettselskap og bidra til konsolidering.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre mener at det i tillegg trengs økt kompetanse for å drifte et nettselskap effektivt i en tid med betydelig økning i etterspørsel og forbruk samt økt variabilitet.

Behov for økt digitalisering, mer effektive måter å jobbe på, dynamisk drift og bruk av fleksibilitetsmekanismer tilsier at det kan bli viktig for nettselskap å være av en viss størrelse – for å imøtekomme disse utfordringene på en god måte. Disse medlemmer mener derfor det er et mål at nettselskapene skal driftes mer effektivt, med nye måter å jobbe på og økt kompetanse om digitale verktøy og fleksibel drift. I dette arbeidet bør det vurderes om en reduksjon i antall nettselskap i seg selv kan være et virkemiddel for å oppnå dette.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre et bedre organisert strømmnett med færre nettselskap, med mål om at nettselskapene skal driftes mer effektivt, herunder øke kompetansen om digitalisering og fleksibel drift.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om effekt av å kutte/ redusere KILE-kostnader de første minuttene av bortfall/utkopling kan påvirke nettkapasiteten og vedlikeholdet i positiv retning.»

Modenhetskriterier og reservasjon av nettkapasitet

Komiteen viser til at det siden 2021 har vært mulig å inngå avtaler om nettilknytning med permanente vilkår om utkobling eller begrensninger i forbruket til uttakskunder, og at vilkårene i en konkret tilknytnings-sak blir utformet ut ifra forholdene som er relevante i tilknytningspunktet.

Komiteen viser videre til at Energidepartementet har forskriftsfestet krav om at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er tilstrekkelig modne, før de får reservere nettkapasitet eller en plass i kapasitetskø, og at prosjekter uten nødvendig fremdrift mister sin reservasjon, slik at kapasiteten kan frigjøres til mer modne prosjekter. Komiteen peker på at det i Prop. 49 L (2025–2026) er lagt frem forslag om endringer i energiloven som gir hjemmel til prioritering av nettilknytning når det er nødvendig av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, vil påpeke den dramatiske veksten i etter-spørsel etter kraft og dernest tilknytningskøen. Flertallet viser til at regjeringen innførte modenhetskriterier 1. januar 2025 som pålegger nett-

selskapene å vurdere om et prosjekt er tilstrekkelig modent før det får reservere kapasitet i nettet, men registrerer at køen fortsetter å vokse raskt. Flertallet er bekymret over hvilken effekt denne veksten vil ha for mulighetene for ny industri til å etablere seg og om eksisterende selskaper får kraft i tide til å omstille seg vekk fra fossil energi.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer på bakgrunn av dette følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede om innføring av et nøytralt gebyr for ubenyttet reservert nettkapasitet kan bidra til at køen i større grad reflekterer faktisk etterspørsel.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Senterpartiet viser videre til at dagens køsystem for nettilknytning i begrenset grad skiller mellom prosjekter basert på modenhet og gjennomføringsevne. Aktører kan dermed reservere kapasitet på et tidlig stadium uten tilstrekkelig forpliktelse til realisering. Dette kan gi opphav til strategisk køposisjonering og innebærer i praksis en binding av knapp nettkapasitet til prosjekter med usikker fremdrift.

Disse medlemmer mener at dette svekker den samfunnsøkonomiske effektiviteten i kapasitetsallokeringen, ved at prosjekter med høyere realiserings-sannsynlighet og større verdiskaping kan bli forsinket eller fortrengt. I sum bidrar dette til lengre køer, lavere gjennomføringstakt og en mindre effektiv utnyttelse av eksisterende nett.

Etter disse medlemmers syn vil en ordning med reservasjonsleie kunne bidra til å korrigere disse insentivene. Ved å prise reservasjon av kapasitet vil aktørene i større grad internalisere kostnaden ved å holde kapasitet avsatt over tid. Dette vil kunne redusere strategisk køadferd, stimulere til mer realistiske bestillinger og bedre fremdrift i prosjektene.

Samtidig vil disse medlemmer understreke at den konkrete utformingen av en slik ordning, herunder modell for prissetting og nivået på reservasjonsleien, bør utredes nærmere. Det er etter disse medlemmers syn avgjørende at ordningen innrettes slik at den gir riktige insentiver uten å skape unødvendige etableringsbarrierer eller svekke investeringstakten. Særlig er det viktig med en treffsikker ordning slik at også mindre aktører blir ivaretatt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med reservasjonsleie i nettkøen, slik at nettkapasitet i større grad tildeles aktører med reelle eller modne prosjekter, og for å motvirke køposisjonering og unødig binding av kapasitet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at som følge av økt etterspørsel etter kraft og behov for omstilling skal kraftsystemet over de neste årene integrere mer distribuert og variabel produksjon fra vind og sol, samtidig som man får et større effektbehov og større variasjon i forbruket.

Disse medlemmer mener en mulig løsning for å sikre sammenheng mellom effektbehov og kapasitet er å ta i bruk større andel lokal balansering, gjennom for eksempel batterilagring enten i nettet eller bak målepunktene. Konkrete eksempler på dette er at en elbileier lader bilen sin på natten og ikke en gang man kommer hjem, eller at en industribedrift kan skru ned en energi-intensiv prosess på julaften når alle skal lage mat samtidig. For at dette skal lønne seg, må man fortsette utviklingen av fleksibilitetsmarkeder, og gjøre de mer tilgjengelig for deltakelse fra flere aktører.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre mener at andre tiltak som kan gjøres for å bedre fleksibiliteten i kraftsystemet, er å oftere ta i bruk utkoblbart forbruk eller tilknytning på vilkår for bedrifter og industri. Dette betyr at man i tilkoblingsavtalen med nettselskapet har spesifisert at det er mulig for nettselskapet å koble ut bedriften, mot eventuell godtgjørelse. Disse medlemmer mener dette kan gjøres både med nye avtaler og ved at man tar kontakt med de som allerede har tilknytting, og hører om det er mulig å reforhandle avtalene. Disse medlemmer mener det også er mulig å innføre pris-signaler tidligere i tilknytningsprosessen, for eksempel ved å innføre en type kø-avgift for reservert effekt for de som står i tilknytningskø eller som har reservert større effekt enn det de bruker. Videre kan man også tidligere gi kostnadsanslag for anleggsbidrag bedrifter må betale for å tilknytte seg nettet, slik at det blir enklere å vurdere om de vil gå videre med prosjektet. Disse medlemmer mener det også bør evalueres om nivået på anleggsbidragene ligger på riktig nivå, slik at det ikke er til unødig hinder for investeringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt forbruksfleksibilitet og mer lokal balansering, f.eks. gjennom videre utvikling og tilgjengeliggjøring av fleksibilitetsmarkeder.»

«Stortinget ber regjeringen i større grad ta i bruk tilknytning på vilkår og vurdere tiltak som setter en pris på retten til å ta ut en gitt nettkapasitet, f.eks. vurdere å innføre en kø-avgift for ubenyttet reservert kapasitet.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Rødt og Venstre viser til at selv om tilknytning på vilkår når det er mulig, kan gi en sluttbruker raskere og rimeligere tilknytning, så kan omfattende bruk av tilknytning på vilkår likevel bidra til å komplisere nett- og systemdrift.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem tiltak for å gjøre nettkøen mer reell, og komme tilbake til Stortinget med dette i løpet av 2026. Mulige tiltak kan være å innføre forskuddsbetaling av anleggsbidrag og/eller betaling for å reservere nettkapasitet.»

Fjernvarme, avfallsforbrenning og fossil fyring

Komiteen fremhever at fjernvarme er et viktig tilskudd i energimiksen og at fjernvarme og energieffektivisering i befolkningstette områder har bidratt til å begrense veksten i effektuttaket de siste tiårene. Komiteen viser til statsrådets brev, hvor det beskrives at formålet med avgiften på avfallsforbrenning er å bidra til kostnadseffektive reduksjoner i utslipp av klimagasser i tillegg til å sikre en forsvarlig håndtering av farlig avfall.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet påpeker at det i byggeteknisk forskrift stilles krav om at større bygninger (over 1 000 m² BRA) skal ha et energifleksibelt varmesystem, som i praksis betyr tilrettelegging for vannbåren varme. Disse medlemmer er oppmerksom på at formålet med avgiften på avfallsforbrenning er å bidra til kostnadseffektive reduksjoner i utslipp av klimagasser i tillegg til å sikre en forsvarlig håndtering av farlig avfall.

Disse medlemmer understreker at avgiftssatsen for ikke-kvotepliktige avfallsforbrenningsanlegg ble redusert i revidert nasjonalbudsjett for 2025, i tillegg til at det den 1. januar 2026 ble innført fritak for kvotepliktige avfallsforbrenningsanlegg.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at energisystemet må vurderes i et helhetlig perspektiv, hvor samspillet mellom ulike energibærere og infrastruktur vektlegges. I denne sammenheng viser disse medlemmer til Fremskrittspartiets gjennomslag i Stortingets vedtak nr. 855 og 856

av 3. juni 2025, hvor det ble bedt om henholdsvis en analyse av fjernvarmepotensialet og en utredning av hvordan fjernvarme kan bidra til å avlaste kraftnettet. Økt bruk av fjernvarme vil kunne redusere etterspørselen etter elektrisk kraft til oppvarmingsformål, og dermed også behovet for både kraftproduksjon og nettinvesteringer. Etter disse medlemmers syn er dette et sentralt, men underutnyttet virkemiddel for å avlaste et stadig mer presset kraftsystem.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Rødt og Senterpartiet mener at nettselskapenes leveringsplikt i praksis innebærer at elektrisk oppvarming ofte velges fremfor alternative energibærere, selv i områder hvor fjernvarme er tilgjengelig. I en situasjon med økende kraftbehov og begrenset nettkapasitet mener disse medlemmer at dette gir en lite effektiv utnyttelse av energisystemet samlet sett.

Disse medlemmer mener derfor at det bør vurderes tiltak som i større grad synliggjør og utnytter tilgjengelig fjernvarmekapasitet. Dette kan eksempelvis innebære at nettselskapene, før det gis tilknytning, pålegges å vurdere tilgangen til og hensiktsmessigheten av fjernvarme som alternativ. Formålet er å sikre at elektrisitet i større grad benyttes der den har høyest systemverdi, samtidig som effektive oppvarmingsløsninger tas i bruk der dette er tilgjengelig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt viser videre til analyser fra THEMA Consulting som indikerer at økt bruk av fjernvarme kan redusere behovet for nettinvesteringer med opptil 12 mill. kroner per MW fjernvarmekapasitet. Dette tilsvarer en systemverdi på om lag 25–40 øre per kWh levert fjernvarme, som følge av unngåtte eller utsatte nettinvesteringer (Lyse, 4. mars 2026).

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet vil samtidig peke på at dagens rammebetingelser svekker lønnsomheten i fjernvarmesektoren. Særlig bidrar CO₂-avgiften på avfallsforbrenning til at det i mange tilfeller er mer lønnsomt å eksportere norsk avfall til Sverige enn å utnytte det i norske anlegg. Dette innebærer en lite hensiktsmessig ressursutnyttelse, hvor energiinnholdet i avfallet i mindre grad kommer det norske energisystemet til gode, slik disse medlemmer ser det.

Disse medlemmer mener det er behov for å gjennomgå rammebetingelsene for avfallsforbrenning, herunder CO₂-avgiften, med sikte på å sikre at norsk avfall i større grad behandles i Norge. Norske avfallsforbrenningsanlegg er blant de mest effektive og miljømessig avanserte, og en styrket utnyttelse av disse vil kunne bidra både til økt energigjenvinning og redusert press på kraft- og nettsystemet.

Komiteen fremmer følgende forlag:

«Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiressursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet fremmer følgende forlag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne CO₂-avgiften for norske avfallsforbrenningsanlegg.»

Disse medlemmer mener at dagens kraftsituasjon krever bedre utnyttelse av strømmettet og større grad av fleksibilitet. Etter disse medlemmers syn vil det å legge til rette for fleksible energiløsninger, herunder midlertidige unntak fra forbudet mot fossil fyring, kunne bidra til å avlaste strømmettet i perioder med høy etterspørsel, dempe effekttopper og styrke forsyningssikkerheten. Formålet er ikke økt varig bruk av fossile energikilder, men å etablere beredskapsmessig fleksibilitet som gir et mer robust og kostnadseffektivt energisystem.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forlag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for fleksible energiløsninger, herunder sørge for unntak fra forbudet mot fossil fyring, for å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre viser til at fjernvarme er noe av det som raskest kan frigjøre plass i strømmettet for etablering av ny industri og elektrifisering av eksisterende industri. Kraftnettet er dimensjonert for å levere strøm trygt selv på den den kaldeste dagen i året hvor hus og hjem krever mest oppvarming, samtidig som folk skal lage mat, lade elbilen og industrien i nærheten har full produksjon. Siden man i Norge bruker om lag 40 pst. av elektrisitet til oppvarming, må man da dimensjonere nettet til å være mye sterkere enn det til daglig opererer på.

Disse medlemmer mener at man trenger en helhetlig gjennomgang av hvordan fjernvarmesektoren bedre kan bidra inn i energisystemet, inkludert gjennomgang av hele finansieringsmodellen og se denne i sammenheng med bidrag til redusert nettutbygging og fleksibilitetsmarkeder. Det er mulig at det kommersielle rammeverket for fjernvarmebransjen i større grad bør likestilles med kraftbransjen, for å sikre en effektiv ut-

vikling av hele energisystemet og unngå skjevheter mellom ulike energikilder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for frigjøring av nettkapasitet gjennom mer bruk av fjernvarme, herunder foreta en helhetlig gjennomgang av hvordan fjernvarmesektoren kan bidra mer i energisystemet og hvordan bidraget kan reflekteres i deres finansieringsmodell, samt se dette i sammenheng med fleksibilitetsmarkeder og lokal balansering.»

«Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som kan sikre en bedre koordinering mellom nettselskaper og fjernvarmeselskaper for å sikre en mer effektiv utnyttelse av energisystemet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen utrede et system for effektivitetsmåling av fjernvarmesektoren.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at avgiftssystemet justeres slik at det ikke lenger er lønnsomt å sende avfall til forbrenning i utlandet.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre viser til forslaget om å tillate fossil fyring for å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel. Disse medlemmer støtter intensjonen om økt bruk av fleksible mekanismer i kraftsystemet, men frykter samtidig at forslaget vil øke norske klimagassutslipp og svekke norsk konkurransedyktighet ved å gjøre næringslivet mer avhengige av en volatil gasspris.

Disse medlemmer foreslår i stedet at Stortinget endrer energiloven for å tillate nettselskaper å eie og drifte batterier til å håndtere overlast og kapasitetsutfordringer i distribusjonsnett. Disse vil kunne benyttes av nettselskapet i perioder med svært høy pris, og i praksis oppnå det samme som et fossilt kraftverk uten de samme ulempene. Det vises her til at nettselskaper i dag kun kan bruke batterier til rene nettførmål, herunder spenningsregulering.

Disse medlemmer viser til rapporten Solkraft i bygningsmassen og samfunnet – 8 TWh i 2030, som konkluderer med at økt tilskudd av solkraft på hustak ville redusert belastningen på strømmettet, siden mye av

kraften som produseres, brukes lokalt hos produsenten (Multiconsult, 26. september 2023). Disse medlemmer viser til at utbyggingen av solkraft i Norge har nærmest stoppet opp de siste årene. Disse medlemmer mener kollapsen i det norske solkraftmarkedet blant annet skyldes at regjeringen har innført skatt på husholdningers salg av solkraft og at strømprisen er subsidiert gjennom Norgespris og strømstøtteordningen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til endringer i regelverket som åpner for at nettselskaper kan eie og bruke batterier til å håndtere overlast og kapasitetsutfordringer i distribusjonsnett.»

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne viser til at Miljøpartiet De Grønne har foreslått en rekke tiltak gjennom Representantforslag 260 S (2025–2026), og at disse tiltakene ville revitalisert den norske solkraftnæringen, og dermed også bidratt til å avlaste strømmettet.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen innføre tiltak med mål om å halvere ledetiden før byggestart og betydelig korte ned konsesjonsbehandlingen for nett, herunder gi tydeligere styringssignaler, tidligere og bedre forankring, forutsigbare og tidsstyrte prosesser med frister og ta i bruk digitalisering, forenkle saksbehandlingen, innføre hurtigspor og mer parallellbehandling i saksbehandlingen.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen utrede om det oftere kan gis fritak fra konsesjonsplikt eller gjennomføres forenklede konsesjonsprosesser der linjene som oppgraderes eller fornyes bygges ut i samme trasé eller samme avgrensede område.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen åpne for at tilkobling til strømmett på villkår for næringslivet kan brukes i større grad enn i dag, særlig med henblikk på å sikre tilgjengelig kapasitet for forsvar, forsvarsindustri og andre sikkerhetspolitiske formål.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Rødt:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen benytte reservasjonsretten dersom EU innfører en avgift på flaskehalsinntektene på strømmettet hvor Norge kommer dårlig ut.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden hos NVE for mindre nettetableringer reduseres kraftig med et mål om at saksbehandlingstiden for større utbygginger på transmisjonsnettet vesentlig reduseres, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen av nye konsesjonssøknader i NVE for både nett- og kraftutbygging.

Forslag fra Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen evaluere dagens modell for tilknytning og modenheitskriterier, og utrede et mulig nasjonalt konsesjonssystem for større kraftforbruk.

Forslag fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet:

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i energiloven og tilhørende forskrifter som kreves for at enkle linjesaker i samme trasé og arbeid innenfor samme inngjerdede områder ikke skal være søknadspliktig.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket for områdekonsesjon, slik at nettselskapene gis økt handlingsrom til å gjennomføre tiltak innenfor konsesjonen, herunder mindre justeringer, nettførsterkninger og kapasitetsøkende tiltak som i dag krever behandling hos NVE.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i inntektsrammen, slik at nettselskapene får dekning for investering og drift av ny teknologi som kan bidra til å utnytte nettet bedre.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen utrede et system for effektivitetsmåling av fjernvarmesektoren.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen sikre at avgiftssystemet justeres slik at det ikke lenger er lønnsomt å sende avfall til forbrenning i utlandet.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen legge til rette for at konsesjonsbehandling av små-, mini- og mikrokraftverk overføres til kommunale og regionale nettselskaper, og sørge for at det legges til rette for rask kapasitetsøkning i områder med dårlig strømforsyning.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen gjennomgå regelverket for vegetasjonshåndtering og sikkerhetssoner langs elektriske forsyningsanlegg og nett-traseer, og fremme forslag om å innføre tydeligere, risikobaserte minimumskrav til ryddebredde og vegetasjonskontroll, med sikte på å styrke forsyningsikkerheten og redusere risikoen for strømbrydd som følge av trefall og ekstremvær.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere antall nettselskaper.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen sette behandlingen av vilkårsrevisjoner av vannkraftverkene på pause i tre år.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med reservasjonsleie i nettkøen, slik at nettkapasitet i større grad tildeles aktører med reelle eller modne prosjekter, og for å motvirke køposisjonering og unødig binding av kapasitet.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne CO₂-avgiften for norske avfallsforbrenningsanlegg.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen legge til rette for fleksible energiløsninger, herunder sørge for om unntak fra forbudet mot fossil fyring, for å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre:

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag til endringer i regelverket som åpner for at nettselskaper

kan eie og bruke batterier til å håndtere overlast og kapasitetsutfordringer i distribusjonsnettet.

Forslag fra Høyre og Venstre:

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen utrede en egen teknologinøytral hurtigsporordning for nærings- og industriprosjekter med stort kraftforbruk dersom de samtidig bidrar til å finansiere utbygging av ny fossilfri erstatningskraft, hvor hurtigsporordningen omfatter både konsesjonsbehandlingen av kraftverket, forespørsel om nettilknytning, eventuell konsesjonsprosess for utbedring av kraftnett og andre aktuelle beslutningsprosesser.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre et bedre organisert strømmnett med færre nettselskap, med mål om at nettselskapene skal driftes mer effektivt, herunder øke kompetansen om digitalisering og fleksibel drift.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre:

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen endre forskrift om nettregulering og energimarkedet § 34, slik at samlokalisering av industri innenfor samme industriareal eller industripark skal vektlegges i modenheitsvurderingen ved tilknytning til strømmnettet, med sikte på mer areal- og energieffektiv industriutvikling.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen videreutvikle og tydeliggjøre kriteriene i modenheitsvurderingen i tilknytningssystemet for større kraftforbruk, slik at tallfestet klimaeffekt av strømførbruket vurderes, samt dokumenterte muligheter for fleksibilitet og tilknytning på vilkår.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som samlet sett reduserer den totale ledetiden for etablering og idriftsettelse av nettanlegg. Tiltakene skal omfatte hele prosessen fra behovsidentifikasjon og planlegging til bygging og idriftsettelse, men ikke svekke kravene til konsekvensutredning eller høringsperiodene.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen instruere Statnett til å håndtere nett-tilknytninger som del av områdeplanene fremfor som del av prisområdet.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen utrede en løsning der nettkonsesjonær har fullmakter (søknadsfritak) til alle tiltak i nettområdet, med mindre de medfører nye eller vesentlig utvidede nett-traseer eller får omfattende konsekvenser for kraftsystemet.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen utrede ordninger som sikrer at nettinvesteringer ikke blir underdimensjonert som følge av inntekstrammemodellen, når det er høy sannsynlighet for at fremtidig kraftuttak fra nettet blir høyere.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen utrede om effekt av å kutte/reducere KILE-kostnader de første minuttene av bortfall/utkopling kan påvirke nettkapasiteten og vedlikeholdet i positiv retning.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen innføre et moratorium (midlertidig stans i utbygging) for datasentre inntil det foreligger bedre kontrollsystemer for å bremse den store veksten i datasentre.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om Statnetts forslag til ny tariffmodell.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen redusere normandelen i inntektsrammemodellen til nettselskapene fra 70 pst., som det er i dag, for å sikre at nettselskapene får redusert sin risiko ved investeringer og får dekket mer av sine reelle kostnader.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding VIII og XVIII fremmes av en samlet komité.

Komiteens tilråding I, II, III og XII fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteens tilråding XIV fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteens tilråding IX fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteens tilråding V fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Senterpartiet og Venstre.

Komiteens tilråding IV, VI, X og XI fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteens tilråding XIX og XX fremmes av komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteens tilråding XIII og XVII fremmes av komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteens tilråding VII fremmes av komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Venstre.

Komiteens tilråding XV og XVI fremmes av komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen gjøre ytterligere effektivisering av NVEs saksbehandling og sørge for økt bruk av digitale verktøy i sitt arbeid.

II

Stortinget ber regjeringen innføre frister for saksbehandlingen til NVE og føre statistikk over saksbehandlingstiden.

III

Stortinget ber regjeringen sørge for at Statnett arbeider aktivt for kortere ledetider i sine prosjekter.

IV

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en helhetlig gjennomgang av krav og innhold som legges til grunn for konsesjonsbehandling for nett- og kraftutbygging. Arbeidet skal ha tydeligere, mer effektive og forutsigbare prosesser som mål.

V

Stortinget ber regjeringen sørge for at instruksjer og oppdragsbrev til statsforvalteren uttrykker en klar for-

ventning om å bidra til utvikling av mer kraft, nett og annen strategisk viktig næringsutvikling.

VI

Stortinget ber regjeringen påse at Energidepartementet evaluerer praksisen med å kreve detaljplan etter at endringene i energiloven ble vedtatt, særlig med sikte på effektive prosesser for nettanlegg slik at vedtaket fungerer etter intensjonene.

VII

Stortinget ber regjeringen sikre at Statnett i sine områdeplaner og konseptvalgutredninger legger til grunn reelle og framoverskuende forbruksprognoser, med klart utgangspunkt i prognosene fra berørte lokale og regionale nettselskaper, og med særlig vekt på beredskap og næringsutvikling.

VIII

Stortinget ber regjeringen utrede det forventede investeringsbehovet i nettinfrastruktur frem mot 2035 og 2040, hva det betyr for nettleien og hvordan det skal håndteres.

IX

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som sikrer at nettselskapene øker investeringene og raskere bygger ut nettet fremover, herunder gjennomføre endringene som kreves for å gi nettselskapene et tydelig incentiv til forskuddsvis utbygging i egnede områder basert på forventet etterspørsel.

X

Stortinget ber regjeringen påse at det er gode rammebetingelser for samarbeid mellom bedrifter om permanent effektreduksjon som kan omdisponeres til nytt forbruk.

XI

Stortinget ber regjeringen sørge for et hensiktsmessig rammeverk for konsesjonsbehandling og håndtering av økt innslag av batterianlegg i kraftsystemet.

XII

Stortinget ber regjeringen påse at nettselskapene jobber raskere med digitalisering av nettinfrastrukturen og tar i bruk egnet sensorikk, slik at eksisterende nettinfrastruktur kan utnyttes bedre.

XIII

Stortinget ber regjeringen gå i dialog med nettselskapene om mulige retningslinjer for når man i perioder kan drifte nettet med noe mindre marginer, for å øke kapasiteten og redusere strømprisforskjeller mellom budsoner.

XIV

Stortinget ber regjeringen utrede om innføring av et nøytralt gebyr for ubenyttet reservert nettkapasitet kan bidra til at køen i større grad reflekterer faktisk etterspørsel.

XV

Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt forbruksfleksibilitet og mer lokal balansering, f.eks. gjennom videre utvikling og tilgjengeliggjøring av fleksibilitetsmarkeder.

XVI

Stortinget ber regjeringen i større grad ta i bruk tilknytning på vilkår og vurdere tiltak som setter en pris på retten til å ta ut en gitt nettkapasitet, f.eks. vurdere å innføre en kø-avgift for ubenyttet reservert kapasitet.

XVII

Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem tiltak for å gjøre nettkøen mer reell, og komme tilbake til Stortinget med dette i løpet av 2026. Mulige tiltak kan være å innføre forskuddsbetaling av anleggsbidrag og/eller betaling for å reservere nettkapasitet.

XVIII

Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiresursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.

XIX

Stortinget ber regjeringen legge til rette for frigjøring av nettkapasitet gjennom mer bruk av fjernvarme, herunder foreta en helhetlig gjennomgang av hvordan fjernvarmesektoren kan bidra mer i energisystemet og hvordan bidraget kan reflekteres i deres finansieringsmodell, samt se dette i sammenheng med fleksibilitetsmarkeder og lokal balansering.

XX

Stortinget ber regjeringen utrede tiltak som kan sikre en bedre koordinering mellom nettselskaper og fjernvarmeselskaper for å sikre en mer effektiv utnyttelse av energisystemet.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 5. mai 2026

Mani Hussaini

leder

Torbjørn Vereide

ordfører

DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/2521-

23. mars 2026

Dokument 8:139 S (2025-2026) - Representantforslag om tiltak for mer effektiv og økonomisk utnyttelse av strømmettet

Jeg viser til brev av 5. mars 2026 fra energi- og miljøkomitéen der det bes om vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Tor Mikkel Wara, Rikard Spets, Morten Stordalen, Pål Morten Borgli, Marius Arion Nilsen og Kristoffer Sivertsen om tiltak for mer effektiv og økonomisk utnyttelse av strømmettet. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden hos NVE for mindre nettetableringer reduseres kraftig med et mål om at saksbehandlingstiden for større utbygginger på transmisjonsnettet vesentlig reduseres, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.*

Regjeringen har siden vi tiltrådte i 2021 iverksatt en rekke tiltak for å forenkle og effektivisere konsesjonsbehandlingen av både mindre og større nettanlegg. Det er bevilget betydelige midler til økt saksbehandlingsskapasitet i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og til digitalisering av konsesjonsprosessene for både nett og kraftproduksjon. Det er etablert et hurtigspor for rask behandling av godt forberedte og lite konfliktfylte søknader om nett, meldepliktgrensen for 132 kV-ledninger i regionalnettet er økt fra 15 til 50 km, og det er innført såkalt henteplikt som gir områdekonsesjonærer plikt til å bygge nettanlegg på opptil 22 kV helt fram til produksjonsanlegg, slik at dette skjer i medhold av områdekonsesjon og ikke trenger egen konsesjonsbehandling. Disse tiltakene bidrar til raskere behandling av mindre nettanlegg og frigjør samtidig ressurser i NVE til å behandle store nettanlegg.

Det er også gjennomført spesifikke tiltak for å forenkle behandlingen av nye, store kraftledninger i transmisjonsnettet. Kravene om ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredninger for nye, store kraftledninger er avvirket. Vi har i tillegg flyttet vedtaksmyndigheten for nye, store kraftledninger fra Kongen i statsråd til NVE, slik vi også har gjort for stor vannkraft. Delegering av vedtaksmyndighet til NVE innebærer at

Energidepartementet blir klageinstans for konsesjonsvedtak fattet av NVE. Som klageinstans kan Energidepartementet konsentrere sine vurderinger om klagegrunnene, fremfor hele sakskomplekset. Dermed kan graden av «dobbelbehandling» i direktorat og departement reduseres.

NVE har oppdatert veiledere for meldinger, søknader og detaljplaner for nettanlegg, og innført rutiner for tidlig kvalitetssikring av meldinger og søknader. Tiltakene reduserer behovet for tidkrevende spørsmålsavklaringer og tilleggsutredninger senere i konsesjonsprosessen. I tillegg er det lagt til rette for mer parallell behandling av konsesjonssøknad og detaljplan i saker der det er egnet.

En god del av den samlede tidsbruken i konsesjonsprosessene går med til prosesser som nettselskapene har ansvar for. Jeg har regelmessig dialog med nettbransjen, og erfarer at det jobbes godt med tiltak bransjen selv kan gjennomføre for å bidra til raskere prosesser. Det er i tillegg viktig med god samhandling mellom NVE og nettselskapene, og derfor bra at NVE og nettselskapene er i gang med å ta i bruk felles framdriftsplaner i større kraftledningssaker. Digitalisering gjør kommunikasjonen mellom NVE og nettselskapene vesentlig enklere.

Flere av tiltakene regjeringen har iverksatt trenger tid til å virke før de fulle gevinstene kan tas ut. Allerede nå er det tegn på at tiltakene virker. I 2025 mottok NVE rekordmange saker om nett, og fattet flere avgjørelser enn noen gang. Av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble godt over halvparten behandlet i hurtigspor. Selv om dette er positivt, betyr det ikke at jobben er gjort. Regjeringen vil fortsatt søke etter nye tiltak som kan forenkle og effektivisere konsesjonsprosessene. Jeg er imidlertid opptatt av at tiltak som gjennomføres er treffsikre og at ulike virkemidler virker godt sammen, slik at vi oppnår målet om at nett etableres raskere og på en effektiv måte. Jeg vil også påpeke at ressursene energimyndighetene bruker på å utrede nye tiltak, i stor grad er de samme ressursene som brukes på konsesjonsbehandling og andre oppgaver som er viktige for framdriften i konsesjonsprosessene. For at arbeidet med å utrede nye tiltak ikke skal gå utover framdrift, er det viktig at vi prioriterer hvilke tiltak som skal utredes først, blant annet basert på forventninger om treffsikkerhet og samvirkning med andre tiltak.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak for å redusere tiden det tar å behandle nettsaker, og dette er et kontinuerlig arbeid. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 2. Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiresursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.*

Jeg er enig i at det er viktig å se strømnnett og fjernvarme i sammenheng i områder hvor det er bygget ut fjernvarme eller hvor det er planer om dette. I befolkningstette områder har fjernvarme og energieffektivisering av bygningsmassen bidratt til å begrense veksten i effektuttaket de siste tiårene, og dermed begrenset behovet for nettinvesteringer. Samtidig vil jeg understreke at fjernvarme ikke kan erstatte behovet for tilknytning til strømnettet, da fjernvarme kun kan dekke behovet for oppvarming.

Nettselskapene er ansvarlige for å bygge ut strømnettet i takt med behovsutviklingen, og har plikt til å tilknytte nytt og økt forbruk fra aktører som ønsker det, uten ugrunnet opphold. Effektprognoser er sentrale i nettselskapenes nettplanlegging, og prognosene skal ta høyde for sentrale utviklingstrekk som er viktige for nettbehovet, herunder fjernvarme. Nettselskapene plikter også å involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med nettutredninger. Tilsvarende følger det av de statlige planretningslinjene for klima og energi at kommunene har et ansvar for å innhente og ta i bruk oppdatert kunnskap i sin virksomhet, herunder informasjon fra nettkonsesjonærer og fjernvarmeaktører. Videre skal kommunene samarbeide med nettselskapene i deres utredningsprosesser, blant annet for å avdekke behov for utvidelser i kraftnettkapasitet og alternativer til dette. Fylkeskommunene og statsforvalterne har etter de samme planretningslinjene et ansvar for samarbeid på tvers av kommunegrenser og regioner om blant annet effektiv og fleksibel energibruk.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak som tilrettelegger for at aktørene som er ansvarlige for utviklingen av strømnnett og fjernvarme kan koordinere seg. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til dette. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne CO₂-avgiften for norske avfallsforbrenningsanlegg

Forslaget har vært forelagt finansministeren som gir følgende vurdering:

«Formålet med avgiften på avfallsforbrenning er å bidra til kostnadseffektive reduksjoner i utslipp av klimagasser. Avgiften skal også bidra til å redusere andre miljøskader fra avfall, herunder sikre en forsvarlig håndtering av farlig avfall. Utslipp fra avfallsforbrenning utgjør over tre prosent av norske ikke-kvotepliktige klimagassutslipp (under EUs innsatsfordelingsforordning). I overkant av 85 prosent av norske CO₂-utslipp er priset gjennom enten avgift eller kvoteplikt. Forurensar-betaler-prinsippet bør også gjelde for forbrenning av fossilt avfall. Avgiften bør ikke benyttes som virkemiddel for å avhjelpe de økonomiske utfordringene til næringen.

Det er gjort flere endringer i avgiften på avfallsforbrenning det siste året. Fra 1. januar 2026 ble det innført fritak for kvotepliktige avfallsforbrenningsanlegg etter aksept fra ESA. I revidert nasjonalbudsjett for 2025 ble avgiftssatsen for ikke-kvotepliktige virksomheter redusert. I 2026-budsjettet ble avgiften ikke økt utover prisstigning av hensyn til kraftsystemet, og satsen er i dag 848 kroner per tonn CO₂. Næringen har pekt på at avfallsavgiften bidrar til økt eksport av avfall til Sverige og redusert fjernvarmeproduksjon i Norge. Avfallsstatistikk fra Miljødirektoratet viser imidlertid at mengden eksportert avfall har falt betydelig de siste ti

årene, samtidig som importen av avfall har økt. Svenske forbrenningsanlegg er underlagt EUs kvotesystem og mottar en viss andel vederlagsfrie kvoter. Kvotepriisen hittil i år har variert mellom 800 og 1 000 kroner per tonn CO₂-ekvivalent. Medregnet gratiskvotene som svenske forbrenningsanlegg mottar, har det ikke vært store forskjeller i utslippspris for norske og svenske anlegg i 2026.

I statsbudsjettet for 2026 varslet regjeringen at videre opptrapping av avgiften på avfallsforbrenning settes i bero i påvente av:

- EU-kommisjonens vurdering av om utslipp fra avfallsforbrenning skal innlemmes i EU ETS
- Regjeringens pågående vurdering av rammevilkårene for avfallsforbrenning i oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak 854, 3. juni 2025.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre dette forslaget.»

4. Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i inntektsrammen, slik at nettselskapene får dekning for investering og drift av ny teknologi som kan bidra til å utnytte nettet bedre.

Innteksreguleringen er sentral for hvordan nettselskapene drifter og utvikler nettet, og spiller derfor en viktig rolle for å sikre en effektiv og samfunnsøkonomisk rasjonell drift, utvikling og utnyttelse av nettet. Dette er avgjørende, i en tid hvor det er stort behov for raskere nettutbygging og økt kapasitet.

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har ansvar for innteksreguleringen av nettselskapene. RME er en uavhengig reguleringsmyndighet og har et selvstendig mandat for å fastsette innteksreguleringen. Som uavhengig reguleringsmyndighet kan ikke RME instrueres av politiske myndigheter. Dette er en del av det regulatoriske rammeverket som sikrer at beslutninger om inntektsrammer blir tatt på et faglig og uavhengig grunnlag.

Dagens innteksregulering inneholder allerede insentiver for bruk av ny teknologi og innovative løsninger. Siden inntektsrammen dels er avhengig av egne kostnader og dels er avhengig av hvor effektiv man er sammenlignet med andre nettselskap, motiveres nettselskapene til å velge teknologiske løsninger som gir effektivitetsgevinster. Ved at ny teknologi bidrar til å utnytte nettet bedre og redusere samlede kostnader, oppnår selskapene økt avkastning og får dermed dekning for tiltakene gjennom den effektivitetsgevinsten den nye teknologien gir.

For å redusere den økonomiske risikoen ved uttesting av helt nye løsninger, har RME i tillegg etablert en egen finansieringsordning for forskning og utvikling (FoU). Denne ordningen gir full kostnadsdekning for godkjente pilot- og demonstrasjonsprosjekter, noe som sikrer at selskapene kan utforske teknologi som fremmer en mer effektiv utnyttelse av nettet uten at risikoen belaster dem økonomisk.

Jeg har tett kontakt med både RME og bransjen for å sikre at vi trekker i samme retning for å møte behovene samfunnet står overfor, både nå og i fremtiden. Jeg er glad for å se at RME kontinuerlig utvikler reguleringen for å møte samfunnets behov for nett, blant annet gjennom fokus på effektiv drift, bedre utnyttelse av nettet og investering i nettkapasitet. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

5. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere antall nettselskaper.

Antallet nettselskaper i Norge har gått ned de siste ti årene. I 2014 var det 144 nettselskaper, mens dette tallet i 2024 var redusert til 74. Nedgangen i antall nettselskaper skyldes først og fremst fusjoner mellom nettselskap. Ser man på små nettselskap med mindre enn 7000 abonnenter, er antallet redusert fra 61 selskaper i 2014 til 25 selskaper i 2024. Antallet større nettselskap med mer enn 30 000 abonnenter har i motsetning til de mindre nettselskapene holdt seg relativt stabilt med en nedgang fra 16 selskaper i 2014 til 14 selskaper i 2024.

På generell basis vil fusjoner mellom nettselskaper kunne medføre kostnadsgevinster, som en følge av synergier og stordriftsfordeler. Dette vil for eksempel kunne være reduksjon i antallet driftssentraler og kundesystemer, eller ved at man samler og dermed styrker fagmiljøer. Hvis disse effektene er store, vil det kunne være både bedriftsøkonomisk rasjonelt og samfunnsmessig rasjonelt å gjennomføre fusjoner mellom nettselskaper, og lavere kostnader for nettselskapene vil komme nettkundene til gode gjennom lavere nettleie. Det foregår jevnlig samtaler i bransjen om mulige konsolideringer, og slike prosesser drives av selskapene og eierne selv. Det vil være uheldig om staten går inn og forsøker å styre eller påvirke disse vurderingene.

Eventuelle fusjoner innebærer ikke nødvendigvis færre arbeidsplasser lokalt, fordi beredskap, feilretting og annet lokalt driftsarbeid uansett må gjøres der nettet ligger. Vi ønsker robuste nettselskaper som drives så kostnadseffektivt som mulig. Det viktigste er derfor ikke hvor mange selskaper vi har, men at de er organisert slik at de kan løse oppgavene sine godt og effektivt. Jeg vil derfor understreke betydningen av at vi har et regelverk som balanserer disse hensynene.

Slik det framgår over, skjer konsolideringen i bransjen allerede som følge av selskapenes egne vurderinger av hva som er rasjonelt. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe som styrker disse prosessene eller gir bedre måloppnåelse. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i energiloven og tilhørende forskrifter som kreves slik at enkle linjesaker i samme trasé og arbeid innenfor samme inngjerdede områder ikke skal være søknadspliktig.

Grensen for konsesjonsplikt for nettanlegg følger av energilovforskriften § 3-1, jf. energiloven § 3-1.

Alle kraftledninger uansett størrelse som kan ha vesentlige negative virkninger for miljø eller andre interesser må følge regelverket om konsekvensutredninger fastsatt i medhold av plan- og bygningsloven, og er ikke fritatt fra dette regelverket. Større tiltak er meldepliktige og må ha forutgående prosess med melding og fastsetting av KU-program, mens andre tiltak kan gå rett på søknad om konsesjon. For tiltak som ikke krever melding, er det konsesjonsbehandlingen etter energiloven som sikrer at kravene til vurdering av tiltakets konsekvenser blir overholdt. Eventuell forenklet behandling etter energiloven krever forenkling i alt lovverk som er koordinert inn i konsesjonsprosessen dersom det skal oppnås reelle forenklinger og effektivisering av prosessen. Handlingsrommet for justering av prosessene hva gjelder konsekvensutredninger er begrenset, da KU-reglene gjennomfører EU-direktiver.

Konsesjonsbehandlingen er tilpasset omfanget av konkrete saker. Også kravene til konsekvensutredninger, tilpasses omfanget av saken og de antatte virkningene innenfor handlingsrommet til reglene om konsekvensutredninger som omtalt ovenfor. NVE har i dag et hurtigspor for konsesjonsbehandling av nettanlegg som innebærer rask behandling av godt forberedte søknader om tiltak som medfører små virkninger for allmenne og private interesser. Dette hurtigsporet har blitt etablert under dagens regelverk. Godt over halvparten av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble behandlet i hurtigspor.

Jeg forstår forslaget slik at det primært retter seg mot effektivisering for ombygging eller utvidelse av bestående anlegg. Slike anlegg vil normalt allerede ha en eksisterende konsesjon. Om endringer i eksisterende anlegg vil kreve ny konsesjonssøknad avhenger av hva slags endring det er snakk om, og man må skille mellom det som omtales som temperaturoppgradering og spenningsoppgraderinger. Temperaturoppgradering av eksisterende ledninger utløser normalt i seg selv ikke krav om ny konsesjon. Slik oppgradering kan i noen tilfeller innebære nye arealinngrep, som NVEs miljøtilsyn gir tillatelse til etter søknad og detaljplan. Spenningsoppgraderinger, dvs. å bygge om en ledning fra f.eks. 300 til 420 kV eller fra 66 kV til 132 kV, skjer i all hovedsak ved at det bygges en ny ledning ved siden av den gamle, som så rives. Konsekvensene av slike ombygginger kan i noen tilfeller være betydelige, for eksempel der hvor eksisterende ledning går gjennom eller tett på boligområder eller gjennom sårbar natur, som kan kreve at alternative traseer vurderes.

De senere årene har det også blitt mer fleksibilitet i anleggskonsesjoner til transformator- og koblingsstasjoner. Konsesjonene holder seg nå i større grad til ytre arealbruksgrenser, bygningers fotavtrykk og øvre spenningsnivå, men ikke nødvendigvis til spesifiserte elektriske komponenter. Dette medfører blant annet at nettselskapene i større grad kan bygge eller endre anlegg inne på stasjonsområdet uten å søke om konsesjon, og dette frigjør ressurser i NVE. Dette er tiltak som har blitt gjennomført i medhold av dagens regelverk, og som ivaretar intensjonen i forslaget.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

7. Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen av nye konsesjonssøknader i NVE for både nett- og kraftutbygging.

Det er allerede iverksatt en rekke tiltak for å forenkle og effektivisere konsesjonsprosessene for nett og kraftproduksjon, jf. mitt svar til forslag 1 over. Det er blant annet bevilget betydelige midler til økt saksbehandlingskapasitet og digitalisering av konsesjonsprosessene i NVE. I tildelingsbrevet til NVE for 2026, er NVE bedt om å styrke saksbehandlingskapasiteten og søke mest mulig effektive konsesjons- og detaljplanprosesser innenfor gjeldende føringer, inkludert tilsyn med energianlegg i byggefase.

Jeg vil også trekke frem at vi har gjort konsesjonsbehandling av stor vannkraft enklere, ved å delegere konsesjonsmyndighet til NVE. Departementet blir kun klageorgan, og kan konsentrere seg om det som det blir klaget på. For saker som ikke påklages, vil dette tiltaket være en direkte besparelse.

Jeg vil også minne om at utbygging av større kraftledningsanlegg og kraftproduksjonsanlegg vil påvirke natur- og miljøverdier og lokale interesser. Derfor er det viktig å sørge for at utbygging skjer på bakgrunn av en godt opplyst saksbehandling, hvor berørte parter har fått mulighet til medvirkning slik at prosjektet som realiseres blir så bra som mulig. Utredningskrav og demokratiske prosesser kan oppleves som kompliserte og tidkrevende, men er nødvendig for å sikre at tiltak som bidrar til å styrke kraft- eller effektbalansen har legitimitet og er basert på et godt kunnskapsgrunnlag. Jeg er imidlertid opptatt av at utredningskrav skal være hensiktsmessige og ikke bidra til unødige forsinkelser. Regjeringen vil fortløpende vurdere tiltak, herunder endringer i regelverk, som kan understøtte raskere framdrift.

Det er allerede gjennomført tiltak for å forenkle saksbehandlingen, og dette er et kontinuerlig arbeid. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

8. Stortinget ber regjeringen sette behandlingen av vilkårsrevisjoner av vannkraftverkene på pause i tre år.

Vannforskriften som gjennomfører EUs vanndirektiv og som Norge er forpliktet til å følge, legger rammene for en helhetlig vannforvaltning i alle norske vassdrag. Den krever at det fastsettes miljømål for hver enkelt vannforekomst, og at disse målene følges opp gjennom konkrete sektortiltak. For kraftsektoren er vilkårsrevisjoner et sentralt virkemiddel for å nå miljømålene.

Eldre konsesjoner kan tas opp til revisjon etter 30 år for å rette opp inngrep gjort i en annen tid, og forbedre miljøforholdene i tråd med oppdatert kunnskap og fastsatte miljømål. Ved vilkårsrevisjon skal nytten av et tiltak overstige kostnaden, både i form av tapt produksjon og redusert reguleringsevne. I flere revisjonssaker pålegges kun standardvilkår som ikke medfører tap i produksjon eller fleksibilitet. Hensynet til helhetlig vassdragsforvaltning gjør at

vilkårsrevisjoner i flere tilfelle sees i sammenheng med ny utbygging og utvidelser i samme vassdrag.

Jeg vil understreke at god forvaltning av den eksisterende porteføljen ikke står i motsetning til nye prosjekter eller oppgraderinger og utvidelser. Det å ivareta miljøet i våre regulerte vassdrag, og å gjøre det på en skikkelig og forutsigbar måte, er også en del av samfunnskontrakten mellom staten, kraftprodusentene og lokalsamfunnene som gjennom generasjoner har båret en stor del av konsekvensene av utbyggingene. Samtidig må vi sikre at revisjonsarbeidet ikke går på bekostning av NVEs arbeid med ny utbygging, opprustning og utvidelse. NVE prioriterer derfor saker som kan bidra til større produksjon eller effekt.

Å sette vilkårsrevisjoner på pause i tre år vil ikke bidra til god samordning og kan i tillegg bidra til at Norge ikke oppnår miljømålene innenfor tidsfristene som er satt. Dette kan igjen svekke vannkraftens omdømme og at vi ikke oppfyller forpliktelser vi har etter vanndirektivet.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

9. *Stortinget ber regjeringen legge til rette for at konsesjonsbehandling av små-, mini- og mikrokraftverk overføres til kommunale og regionale nettselskaper, og sørge for at det legges til rette for rask kapasitetsøkning i områder med dårlig strømforsyning.*

Konsesjonsbehandling innebærer utøvelse av offentlig myndighet, og jeg mener det vil være svært uheldig å legge denne myndigheten til private rettssubjekter som nettselskapene, selv om disse i mange tilfeller er offentlig eid.

Nettvirksomhet er monopolvirksomhet og er underlagt streng regulering og krav om nøytral og ikke-diskriminerende opptreden. Nettselskapene har tilknytningsplikt for kraftproduksjon og kan ikke diskriminere mellom ulike kraftverk. Det er krav om selskapsmessig og funksjonelt skille mellom selskap som driver med kraftproduksjon og -omsetning, og selskap som driver med nettvirksomhet. En av grunnene til dette er nettopp for å sikre at nettselskapet ikke tilgodeser «egne» kraftverk. I mange tilfeller er nettvirksomhet og kraftselskap underlagt samme morselskap og det ville vært svært uheldig dersom den ene delen av selskapet skulle søke om konsesjon og den andre delen skulle behandle søknaden. En rolle som konsesjonsmyndighet ville være i strid med både nasjonalt lovverk og med EU-reglene.

Jeg vil minne om at det allerede er gjennomført en rekke tiltak for å legge til rette for raskere saksbehandling hos konsesjonsmyndighetene. NVEs statistikk for saksbehandling av småkraftsaker viser at antall avgjørelser har økt fra om lag 35 i 2023 og 2024 til om lag 50 i 2025. Økningen har skjedd samtidig som NVE har mottatt flere saker om opprustning og utvidelse av stor vannkraft enn på mange år. Køen av saker om avklaring av konsesjonsplikt for saker hvor kommunen er konsesjonsmyndighet etter vannressursloven (mini/mikrokraftverk) har samtidig gått ned i løpet av 2025.

Videre er vannkraftverk under 10 MW, altså småkraftverk (1-10 MW), minikraftverk (0,1-0,99 MW) og mikrokraftverk tiltak i vassdrag som er underlagt krav til vurderinger som stilles i henhold til vannressursloven. Saksbehandlingstiden for særlig mini- og mikrokraftverk skyldes i stor grad krav om offentlig høring og deltagelse fra allmennheten. Dette vil være tilfellet uavhengig av hvilken myndighet som saksbehandler konsesjonssøknadene. Selv svært små vannkraftanlegg kan være i konflikt med allmenne interesser.

Når det gjelder nettilknytning av produksjonsanlegg som skal tilknyttes i distribusjonsnett (opp til 22 kV), har vi allerede gjennomført forenklinger i form av at områdekonsesjonærene nå plikter å bygge seg fram til kraftverket (henteplikt), jf. omtale under punkt 1 og Stortingets behandling av [Prop. 43 L \(2024–2025\)](#), jf. [Innst. 232 L \(2024–2025\)](#).

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

10. Stortinget ber regjeringen åpne for at tilkobling til strømnnett på vilkår for næringslivet kan brukes i større grad enn i dag, særlig med henblikk på å sikre tilgjengelig kapasitet for forsvar, forsvarsindustri og andre sikkerhetspolitiske formål.

Fra 2021 har det vært mulig til å inngå avtaler om nettilknytning med permanente vilkår om utkobling eller begrensninger i forbruket til uttakskunder (tilknytning på vilkår). Slike avtaler er frivillige å inngå for både nettselskap og sluttbruker. Fordelen for sluttbrukeren kan være raskere tilknytning, og å slippe anleggsbidrag. Til gjengjeld må sluttbrukeren akseptere begrensninger i uttaket eller dårligere forsyningssikkerhet enn normalt.

Fra nettselskapets side er det viktig å sørge for kontroll i driften av nettet. Dette har betydning både for hvor i nettet det er aktuelt å tilby tilknytning på vilkår, omfanget av slike avtaler som kan inngås, samt hvilke vilkår som kan tilbys. Vilkårene må utformes slik at tilknytningen kan gi akseptable virkninger, herunder fortsatt akseptabel leveringskvalitet til eksisterende kunder. Vilkårene i en konkret tilknytnings sak vil måtte utformes ut ifra de nettmessige forholdene som er relevante i tilknytningspunktet. Eksempelvis kan det være nødvendig ned periodevis utkobling eller begrensninger i forbruket gjennom året, uken eller døgnet. Det kan også være nødvendig med utkobling i visse feilsituasjoner, eller når enkelte nettkomponenter kobles ut for revisjoner.

Ved tilknytning på vilkår, må det tilknyttende nettselskapet kunne stole på at vilkårene etterleves og at forbruket faktisk kobles ut eller reduseres i tråd med vilkårene. Dette kan delvis automatiseres, herunder ved bruk av vern som kobler ut forbruk automatisk ved feil, og ved bruk av systemer for automatiske varslinger og struping av uttak i visse driftssituasjoner.

Det er viktig å presisere at omfattende bruk av tilknytning på vilkår bidrar til å komplisere nett- og systemdrift. Det er nettselskapene som kjenner sine nett best, og de må selv må ha ansvar for driften av egne nett. Jeg mener derfor at ordningen fortsatt må forbli frivillig. Nettbransjen i Norge har styrket satsingen på digitalisering betydelig de siste årene, og er godt i gang med operasjonalisering av tilknytning på vilkår, herunder utvikling av automatiske

løsninger. Jeg forventer at tilknytninger på vilkår vil øke i omfang fremover, og det er ingen regulatoriske hindringer som står i veien for at det skal skje.

Slik det framgår over, fungerer ordningen allerede etter hensikten, og nettselskapene tar i bruk digitale og automatiserte løsninger som gjør tilknytning på vilkår stadig mer operativ. Forslaget tilfører etter mitt syn ikke ytterligere nytte. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

11. Stortinget ber regjeringen legge til rette for fleksible energiløsninger, herunder unntak fra forbudet mot fossil fyring, for å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel.

Det finnes allerede betydelig fleksibilitet i energisystemet vårt, og det pågår arbeid på flere områder som vil bidra til økt fleksibilitet.

I byggeteknisk forskrift stilles det krav om at større bygninger (over 1 000 m² BRA) skal ha et energifleksibelt varmesystem, som i praksis betyr tilrettelegging for vannbåren varme. Systemet må dekke minimum 60 % av normert netto varmebehov, og varmeanlegget må være lavtemperert. I småhus er det krav om installasjon av skorstein, noe som åpner for alternative oppvarmingsløsninger ved behov.

Forslaget om unntak fra forbudet mot fossil fyring har vært forelagt klima- og miljøministeren som gir følgende vurdering:

«I *Høring av forslag til forskrift om forbud mot bruk av fossile brensler til indirekte fyring i industrien fra 2030*, foreslås det muligheter for unntak. Det foreslås mulighet for å kunne søke unntak når en virksomhet ikke kan etterleve forbudet fordi begrensninger i strømmettet hindrer elektrifisering som er nødvendig for at virksomheten skal kunne fortsette den aktuelle aktiviteten uten bruk av fossile brensler. Det er også foreslått at forbudene ikke skal gjelde ved avbrudd i strømforsyningen inntil forsyningen er gjenopprettet. Videre er det foreslått at forurensningsmyndigheten ellers kan gjøre unntak fra forbudene i særlige tilfeller. Slike særlige tilfeller kan for eksempel være dersom det er nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn.

Bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger er i dag forbudt. Formålet med dette forbudet har vært å redusere utslipp av klimagasser fra oppvarming av bygninger. Utslippene fra oppvarming er redusert med over 80 prosent siden 1990, blant annet som følge av dette forbudet. Samtidig er det avgjørende av forsyningssikkerheten ivaretas og derfor er det forskriftsfestet flere unntaksmuligheter fra forbudet. Blant annet kan Norges vassdrags- og energidirektorat ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at forbudet ikke får anvendelse i et avgrenset geografisk område og innenfor en tidsavgrenset periode, dersom hensynet til forsyningssikkerheten i kraftsystemet tilsier det. Det er også unntak ved driftsforstyrrelser eller utfall av annen varmekilde slik at mineralolje kan brukes til oppvarming inntil normal drift i kraftsystemet er gjenopprettet. Kommuner kan også gjøre unntak fra forbudet i enkelttilfeller dersom særlige grunner foreligger.»

Enova bidrar til å styrke fleksibiliteten i energisystemet gjennom flere støtteordninger. For næringslivet finnes det ordninger som fremmer energifleksible løsninger og tiltak som kan redusere effektbelastning. I tillegg tilbys støtteordninger til husholdninger som bidrar til å øke fleksibiliteten i energibruken, blant annet gjennom konvertering til vannbåren varme, smart styring og andre energieffektiviseringstiltak. Enova tilbyr også investeringsstøtte til fjernvarme og varmesentraler.

Fjernvarme bidrar med fleksibilitet i energisystemet. Fjernvarme kan erstatte kraftforbruk, og virke positivt på effektbalansen vinterstid. I tillegg kan fjernvarme bruke strøm når kraftprisen er lav og andre energibærere når kraftprisen er høy. Flere fjernvarmeselskap har meldt om en krevende økonomisk situasjon, og regjeringen varslet i statsbudsjettet for 2026 at vi skal vurdere om det er behov for tiltak for å opprettholde samfunnsøkonomisk lønnsom fjernvarmeproduksjon. Energidepartementet vurderer nå behovet for tiltak på kort og lang sikt, i samarbeid med andre departementer.

Statnett styrer frekvensen på strømløpene ved bruk av markeder (balansemarkeder), i tråd med forskrift om systemansvar. Statnett arbeider nå med å legge bedre til rette for at også små sluttbrukere som har mulighet til å justere forbruket i kortere perioder, og innehavere av batterier, kan selge denne ressursen i balansemarkedet og få en inntekt. Batterier, vannbåren oppvarming, elbillading er typiske eksempler på små fleksible ressurser som ligger langt nede i nettet, men som kan aggregeres opp til bud.

Flere piloter blir finansiert med statlige bidrag for å utnytte fleksibiliteten, først og fremst gjennom Enova og nettselskapenes ramme for forskning og utvikling. Euroflex er det største pågående pilotprosjektet. Det kreves ofte omfattende informasjonsutveksling, digitale løsninger og kjøreregler for å utnytte fleksibilitet i større grad, og mange aktører er involvert. I Euroflex søker nettselskaper, Statnett og aggregatorer å løse noen av utfordringene knyttet til å få frem fleksibilitet hos sluttbrukere, innehavere av batterier og produsenter. I piloten er det blant annet etablert lokale markedsplasser for å løse utfordringer i lokale nett.

I et annet pilotprosjekt har flere nettselskap ansatt energikoordinatorer som kan oversette kunnskap mellom ulike fagmiljøer; herunder nettkunder, kommuner og nettselskapenes planleggingsavdelinger og driftsavdelinger. For eksempel kan eksisterende og nye kunder få bedre innsikt i hva som er tilstrekkelig nettkapasitet, og hvilke muligheter som finnes for å begrense kapasitetsbehovet. Kommunen kan få innsikt i hvilke tiltak som kan begrense effektuttaket og som kan legges inn i planarbeidet.

Departementet har satt ut et konsulentoppdrag der det blir satt søkelys på hvor mye store sluttbrukere kan spare og tjene på å utnytte sine eksisterende fleksible ressurser. De kan spare penger ved å tilpasse seg effektledde i nettleien og svingende spotpriser, og de kan tjene ved å selge fleksibilitet i Statnetts markeder og eventuelle lokale fleksibilitetsmarkeder. I piloten er det satt fokus på sjiktet mellom husholdningskunder og kraftkrevende industri. Stadig bedre styringssystemer legger godt til rette for å utnytte små fleksible ressurser i kraftsystemet.

Flere produsenter søker om effektoppgraderinger i vannkraften. Dette gjør det mulig å få mer effekt ut av vannkraften i periodene mer høy etterspørsel.

Der er også en økt interesse for å utnytte batterier blant produsenter av uregulerbar kraft (hybridisering) slik at de i større grad kan tilpasses variasjoner i spotprisen og delta i balansemarkedene. NVE har gitt konsesjon til flere solkraftverk med batteri, og RME gav nylig fritak for separat måling for batteri og produksjon fra Måkaknuten vindkraftverk. På bakgrunn av at det er et stadig større innslag av batterier i kraftsystemet, er det behov for mer informasjon om hvordan batterianlegg skal og bør behandles. Departementet sendte 12. februar 2026 et oppdrag til NVE om å vurdere behandling av batterianlegg, med frist 1. oktober 2026.

Mye forskningsaktivitet på energiområdet er rettet mot energiomstilling, herunder utnyttelse av fleksible ressurser. I forskningssentret NTRANS undersøkes hvordan energisystemet kan tilpasses for å møte utfordringene knyttet til økt innslag av fornybar energi og avkarbonisering av samfunnets sektorer. InterPlay fokuserer på integrerte energisystemer og har blant annet ambisjon om å utvikle analysemodeller og metoder for «near-real-time» drift av nettet, inkludert aktiv bruk av fleksibilitet. SecurEL er rettet mot effektiv nettutnyttelse og stiller blant annet spørsmål om hvordan fleksibilitet, digitalisering og interaksjon mellom TSO og DSOs nett kan bidra til forsyningsikkerhet. Det pågår også teknologiforskning innenfor blant annet sol, vind, hydrogen og batteri. Sensorikk tas nå i bruk i nettet, etter en lengre utviklingsperiode. Sensorikk kan øke mulighetene for bedre nettutnyttelse i betydelig grad.

Slik det framgår over er det mye fleksibilitet i energisystemet som kan bidra til å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel, og det pågår mange aktiviteter for å styrke fleksibiliteten. Også i forskrift om forbud mot bruk av fossile brensler er det muligheter for å søke om unntak dersom hensynet til forsyningsikkerhet tilsier det. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til de pågående prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

12. Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med reservasjonsleie i nettkøen, slik at nettkapasitet i større grad tildeles aktører med reelle og modne prosjekter, og for å motvirke køposisjonering og unødig binding av kapasitet.

Regjeringen er opptatt at kapasitet ikke skal reserveres til urealistiske prosjekter, som kan utgjøre en barriere for mer realistiske prosjekter. Som varslet i *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet*, har Energidepartementet forskriftsfestet krav om at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er tilstrekkelig modne, før de får reservere nettkapasitet eller en plass i kapasitetskø. Etter forskriften skal prosjekter uten nødvendig fremdrift miste sin reservasjon, slik at kapasiteten kan frigjøres til mer modne prosjekter.

I handlingsplanen fremkommer det også at *«regjeringen vil vurdere ytterligere virkemidler, blant annet endringer i anleggsbidragsreglene, innføring av reservasjonsgebyr og andre prissignaler som kan bidra til å sikre god allokering av tilgjengelig nettkapasitet. Det skal*

særlig vurderes tiltak for å unngå at kapasitet som ikke utnyttes hindrer andre etableringer som har behov for nettilknytning eller økt effektuttak».

I tråd med dette, vurderte departementet endringer i tariffregelverket, og ga i november 2024, RME i oppdrag å utrede justeringer i anleggsbidragsregelverket for regional- og transmisjonsnettet og innføring av en ordning der aktører som forespør tilknytning selv dekker nettselskapenes kostnader i tilknytningsprosessen. En eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen vil gi et tidlig prissignal for de som ber om tilknytning. RME leverte sine anbefalinger i oktober 2025. Departementet gjennomgår nå RMEs rapport.

I diskusjonen om innføring av et eventuelt reservasjonsgebyr, mener jeg det må skilles mellom kunder som reserverer kapasitet i nett som allerede er bygget, og kunder som reserverer kapasitet i såkalt planlagt nett, det vil si kunder som er avhengig av at det gjennomføres nettinvesteringer før tilknytningen kan gjennomføres. Etter min vurdering vil det være urimelig å kreve et reservasjonsgebyr i tilfeller hvor kunden venter på nett. Et eventuelt reservasjonsgebyr bør begrenses til tilfeller hvor nettet i praksis venter på kunden.

En kunde som har reservert kapasitet i etablert nett, beslaglegger kapasitet som alternativt kunne vært tatt i bruk av noen andre. Dersom det skal utformes et reservasjonsgebyr for slike kunder, vil det være naturlig å se hen til den ordinære tariffen og effektleddet som tilknyttede kunder betaler. Dette kan tilsa et reservasjonsgebyr som blir uforholdsmessig høyt gitt at et prosjekt som ennå ikke er tilknyttet i mange tilfeller heller ikke skaper inntekter. Med et slikt gebyr risikerer man at lønnsomme prosjekter ikke gjennomføres. Motsatt vil et reservasjonsgebyr som settes for lavt være lite egnet til å fortrenge ulønnsomme prosjekter. Med et slikt gebyr vil det trolig også være vanskeligere å ta fra kunder som har betalt et reservasjonsgebyr kapasitet, selv om nettselskapet vurderer prosjektet som umodent. En utfordring med reservasjonsgebyr er derfor at det vil være krevende å finne riktig nivå på gebyret. Hva som er et for høyt eller for lavt nivå, vil kunne variere mellom ulike kundegrupper.

Forskriftendringer om modenheitskriterier ble fastsatt med virkning fra 1.1.2025, og har kun fått virke i litt over ett år. Fortsatt arbeider nettselskapene med å utvikle og forbedre praktiseringen av dette regelverket. Innføring av et reservasjonsgebyr vil etter min vurdering svekke modenheitsregimet. Det vil være svært utfordrende å sette gebyret på et nivå som gjør at det kan fungere som et treffsikkert prissignal som verken fortrenger lønnsomme prosjekter eller gjør det vanskeligere å få umodne prosjekter ut av køen. Etter mitt syn er det derfor fornuftig at modenheitsregimet nå får virke, sammen med en eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen. Dersom det viser seg at dette ikke fungerer etter hensikten, kan det være aktuelt å utrede et reservasjonsgebyr for kunder som har reservert kapasitet i etablert nett.

Slik det framgår over, er modenheitsregimet allerede et bedre og mer treffsikkert virkemiddel enn reservasjonsgebyr. Forslaget tilfører etter mitt syn ikke ytterligere verdi. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

13. Stortinget ber regjeringen vurdere å benytte reservasjonsretten dersom EU innfører en avgift på flaskehalsinntektene på strømmettet hvor Norge kommer dårlig ut.

Overordnet er det positivt at EU bidrar til å bygge ut og sikre energiinfrastrukturen i Europa. Det er alle tjent med, også Norge. Regjeringen er likevel kritisk til flere forslag i den såkalte «nettpakken», inkludert forslaget om at 25 prosent av flaskehalsinntektene skal benyttes til å finansiere felles EU-prosjekter.

Det er viktig å understreke at dette er et forslag fra Kommisjonen, og at det endelige vedtaket kan se ganske annerledes ut. Dette skal nå diskuteres både i Europaparlamentet og Rådet. Jeg registrerer at det er flere stemmer i andre land som ikke ønsker denne endringen. Først når behandlingen i EU er ferdig vil vi på norsk side vurdere om dette er regelverk vi er forpliktet til å ta inn, og hvilke tilpasninger som eventuelt kan være aktuelle. Det er altså en lang vei mellom forslag og eventuell innlemmelse i EØS. Det er med andre ord prematurt å snakke om reservasjonsretten. Både regjeringen og andre norske aktører må nå fokusere på å påvirke regelverket i tråd med norske interesser. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

14. Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket for områdekonsesjon, slik at nettselskapene gis økt handlingsrom til å gjennomføre tiltak innenfor konsesjonen, herunder mindre justeringer, nettforsterkninger og kapasitetsøkende tiltak som i dag krever behandling hos NVE.

En områdekonsesjon gir et nettselskap, innenfor et gitt geografisk område, generell tillatelse etter energiloven til å bygge, eie og drive fordelingsanlegg med spenning opp til og med 22 kV, jf. energiloven § 3-2 og energilovforskriften § 3-3 første ledd. Områdekonsesjonen kan i dag også omfatte kablede anlegg og utvidelser i bestående transformator- og koblingsstasjoner med nominell spenning opp til og med 132 kV, i områder med et betydelig bymessig preg, jf. energilovforskriften § 3-3 annet ledd. Når et nettselskap bygger et nettanlegg i medhold av områdekonsesjon, trenger ikke disse tiltakene individuell konsesjonsbehandling hos NVE. Det er dette som er hensikten med dagens områdekonsesjonsordning. Dagens områdekonsesjonsregelverk gir nettselskapene det handlingsrommet som forslaget etterlyser på distribusjonsnettsnivå.

Jeg viser også til at det nylig ble innført en plikt for områdekonsesjonærene til å på forespørsel bygge nødvendig nettanlegg helt fram til nye produksjonsanlegg som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV, i medhold av områdekonsesjonen. Dette medfører at de aktuelle kraftprodusentene ikke behøver å søke om en egen konsesjon for nettilknytningen. Ordningen har også blitt kalt «områdekonsesjonærens henteplikt», og er antatt å særlig forenkle nettilknytningsprosessen for småkraftverk og solkraftanlegg. Lov- og forskriftsendringene trådte i kraft 1. januar 2026.

I motsetning til nettanlegg bygd i medhold av en anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1, er nettanlegg bygd i medhold av områdekonsesjon etter energiloven § 3-2 ikke unntatt plandelen av plan- og bygningsloven, jf. plan- og bygningsloven § 1-3 annet ledd. Dette betyr at nettanlegg bygd i medhold av områdekonsesjon blant annet er reguleringspliktig, og

krever kommunal avklaring etter plan- og bygningsloven før det kan bygges. Dette er ikke på grunn av regelverket for områdekonsesjon, men følger av plan- og bygningsloven.

Begrunnelsen for unntaket fremgår av Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) punkt 3.6.2 på s. 40 under omtalen av «*Kraftledninger i sentral- og regionalnettet*»:

«Særlig i forhold til kraftledninger i sentral- og regionalnettet, som ofte berører svært mange kommuner og i enkelte tilfeller flere fylker arealmessig, har det vist seg vanskelig å få til omforente løsninger. Det er et stort behov for forsterkninger i dette nettet de kommende årene. Det foreslås derfor at sentral- og regionalnettsanlegg unntas fra planbestemmelsene i plan- og bygningsloven, jf. bestemmelsen i § 1-3.

Alle typer nettanlegg som ikke omfattes av, eller bygges i medhold av energiloven § 3-2 om områdekonsesjon, omfattes av unntaket. At loven ikke gjelder, innebærer for det første at slike tiltak kan bygges og drives uavhengig av hvordan arealbruken som berøres av anleggene er fastsatt i rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven. Unntaket innebærer videre at det heller ikke kan fastsettes planbestemmelser for slike anlegg.

Det vil dermed ikke være rettslig grunnlag for å iverksette prosess etter plan- og bygningsloven for å behandle spørsmål om dispensasjon fra areal delen i kommuneplanen, reguleringsplan (og reguleringsbestemmelser), eller for å gi dispensasjon fra plankrav for slike anlegg. Det vil heller ikke være rettslig grunnlag for ny plan eller planendringer, eller å fremme privat reguleringsplanforslag for arealer som omfattes av konsesjonsvedtaket for slike anlegg. Tiltaket kan gjennomføres uavhengig av eventuelle regionale planbestemmelser.»

Om dette uttalte en samlet komite, herunder medlemmene fra Fremskrittspartiet, følgende i Innst. O. nr. 57 (2007-2008):

«Komiteen ser betydningen av at viktige nasjonale oppgaver og ansvarsforhold som fremkommer gjennom anlegg for overføring og fordeling av elektrisk energi med høy spenning og som er underlagt konsesjon, unntas fra bestemmelsene i denne lov, med unntak av kapittel 2 i proposisjonen, som om handler krav om kartgrunnlag m.m., samt kapittel 14 som omhandler konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk. Likeledes at rørledninger i sjø for transport av petroleum fortsatt skal være unntatt bestemmelsene i denne lov.

Komiteen vil med unntaket etter denne bestemmelse understreke betydningen av at de berørte parter blir involvert i beslutningsprosessen på en god måte, og vil understreke at all annen planlegging skal skje etter denne lov.»

Unntaket hviler blant annet på at sakene undergis en grundig og forsvarlig saksbehandling etter energiloven av det enkelte anlegg, jf. også svarene på forslag 6 og 7 ovenfor. En tilsvarende begrunnelse for unntak kan ikke gis for saker som ikke undergis behandling etter

§ 3-1. Det er ikke gitt at økt bygging av andre anlegg enn de som allerede i dag kan bygges i medhold av områdekonsesjon som redegjort for ovenfor framfor anleggskonsesjon vil føre til raskere bygging av nett. Snarere tilsier de erfaringene konsesjonsmyndighetene gjennom mange år har med bygging av anlegg etter någjeldende regler om områdekonsesjon det motsatte.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

Med hilsen

Terje Aasland

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/2521-

23. mars 2026

**Statsrådets vurdering av Dokument 8:156 S (2025-2026) -
Representantforslag om raskere utbygging og bedre utnyttelse av
kraftnettet**

Jeg viser til brev av 12. mars 2026 fra energi- og miljøkomitéen der det bes om vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Kari Sofie Bjørnsen, Amalie Gunnufsen, Erlend Svardal Bøe, Haagen Poppe og Ove Trellevik om raskere utbygging og bedre utnyttelse av kraftnettet. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for å halvere konsesjonsbehandlingen for nett, herunder gi tydeligere styringssignaler, tidligere og bedre forankring og forutsigbare og tidsstyrte prosesser med frister og å ta i bruk digitalisering, forenkle saksbehandlingen og innføre hurtigspor og parallellbehandling i saksbehandlingen, og komme tilbake til Stortinget innen statsbudsjettet for 2027.*

Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å forenkle og effektivisere konsesjonsbehandlingen av nettanlegg. Som del av oppfølgingen av NOU 2022:6 Nett i tide – om utviklingen av strømmettet, la regjeringen i april 2023 fram en handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet. Tiltakene i handlingsplanen er i hovedsak fulgt opp, og det er i etterkant også iverksatt ytterligere tiltak.

Det er bevilget betydelige midler til økt saksbehandlingskapasitet i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og til digitalisering av konsesjonsprosessene. I tildelingsbrevet til NVE for 2026, er NVE bedt om å styrke saksbehandlingskapasiteten og søke mest mulig effektive konsesjons- og detaljplanprosesser innenfor gjeldende føringer, inkludert tilsyn med energianlegg i byggefase, samt å gi departementet råd om tiltak som kan forenkle konsesjonsprosessene og redusere ledetidene for nett- og produksjonsanlegg.

Det er etablert hurtigspor for rask behandling av godt forberedte og lite konfliktfylte søknader om nett, meldepliktgrensen for 132 kV-ledninger i regionalnettet er økt fra 15 til 50 km, og det er innført såkalt henteplikt som gir områdekonsesjonærer plikt til å bygge nettanlegg på opptil 22 kV helt fram til produksjonsanlegg, slik at dette skjer i medhold av områdekonsesjon og ikke trenger egen konsesjonsbehandling. Disse tiltakene bidrar til raskere behandling av mindre nettanlegg og frigjør samtidig ressurser i NVE til å behandle store nettanlegg.

Vi har avvirket kravene om ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredninger for nye, store kraftledninger og flyttet vedtaksmyndigheten for disse anleggene fra Kongen i statsråd til NVE. Delegeringen av vedtaksmyndighet til NVE innebærer at Energidepartementet blir klageinstans for vedtak fattet av NVE. Som klageinstans kan Energidepartementet konsentrere sine vurderinger om klagegrunnene, fremfor hele sakskomplekset. Dermed kan graden av «dobbelbehandling» i direktorat og departement reduseres. Så langt er ingen nye, store kraftledninger behandlet etter det nye regimet, men det ventes flere søknader om store kraftledningsanlegg i tiden fremover.

NVE har oppdatert veiledere for meldinger, søknader og detaljplaner for nettanlegg, og innført rutiner for tidlig kvalitetssikring av meldinger og søknader. Tiltakene reduserer behovet for tidkrevende spørsmålsavklaringer og tilleggsutredninger senere i konsesjonsprosessen. I tillegg er det lagt til rette for mer parallell behandling av konsesjonssøknad og detaljplan i saker der det er egnet.

Forslaget tar til orde for «å halvere konsesjonsbehandlingen». Jeg vil vise til at bransjen har tatt til orde for å halvere den såkalte «ledetiden». Konsesjonsbehandlingen utgjør en begrenset del av den samlede tidsbruken fra et behov om nett blir meldt inn til nettselskapet til anlegget er idriftsatt. Den samlede tiden konsesjonssaker ligger hos myndighetene inkluderer også tiden søker bruker på å svare ut spørsmål og gjennomføre utredninger.

Jeg har regelmessig dialog med nettbransjen, og erfarer at det jobbes godt med tiltak bransjen selv kan gjennomføre for å bidra til raskere prosesser. Det er i tillegg viktig med god samhandling mellom NVE og nettselskapene, og derfor bra at NVE og nettselskapene er i gang med å ta i bruk felles framdriftsplaner i større kraftledningssaker. Digitalisering gjør kommunikasjonen mellom NVE og nettselskapene vesentlig enklere.

Flere av tiltakene regjeringen har iverksatt trenger tid til å virke før de fulle gevinstene kan tas ut. Allerede nå er det tegn på at tiltakene virker. I 2025 mottok NVE rekordmange saker om nett, og fattet flere avgjørelser enn noen gang. Av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble godt over halvparten behandlet i hurtigspor. Selv om dette er positivt, betyr det ikke at jobben er gjort. Regjeringen vil fortsatt søke etter nye tiltak som kan forenkle og effektivisere konsesjonsprosessene. Jeg er imidlertid opptatt av at tiltak som gjennomføres er treffsikre og at ulike virkemidler virker godt sammen, slik at vi oppnår målet om at nett etableres raskere og på en effektiv måte. Jeg vil også påpeke at ressursene energimyndighetene bruker på å utrede nye tiltak, i stor grad er de samme ressursene som brukes på konsesjonsbehandling og andre oppgaver som er viktige for framdriften i

konsesjonsprosessene. For at arbeidet med å utrede nye tiltak ikke skal gå utover framdrift, er det viktig at vi prioriterer hvilke tiltak som skal utredes først, blant annet basert på forventninger om treffsikkerhet og samvirkning med andre tiltak.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak for å redusere tiden det tar å behandle nettsaker, og dette er et kontinuerlig arbeid. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar forslaget.

- 2. Stortinget ber regjeringen evaluere dagens modell for tilknytning og modenhetskriterier og utrede et mulig nasjonalt konsesjonssystem for større kraftforbruk, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Tilknytningsplikten gir stabile og gode rammevilkår for tilknytning, og bidrar til å gjøre Norge til et attraktivt land for næring og industrivirksomhet. Energiloven legger ikke opp til at energimyndighetene gjennom konsesjoner eller på annen måte fordeler tilgang til kraftmarkedet mellom ulike aktører. De siste 7–8 årene har nettselskapene opplevd stor pågang fra aktører som har planer om etablering av nytt uttak, samt fra etablerte aktører som har planer om økt uttak. Som et svar på den vedvarende økte etterspørselen har regjeringen gjennomført flere justeringer av tilknytningsregelverket, men uten å forkaste grunnprinsippet om at nettselskapene skal gi tilgang til kraftmarkedet til alle uttakskunder som ber om det, på ikke-diskriminerende og objektive vilkår. Det er grunn til å følge utviklingen av det innmeldte forbruket nøye.

Modenhetskriteriene trådte i kraft 1. januar 2025 og pålegger nettselskapene å vurdere om et prosjekt er tilstrekkelig modent før det får reservere kapasitet i nettet. Prosjektet må også vise tilstrekkelig framdrift for å få beholde reservasjonen. Regelverket gir nettselskapene vesentlig grad av frihet til å utforme kriteriene, og nettselskapene jobber fortsatt med å forbedre praktiseringen av regelverket. Jeg mener det er for tidlig å evaluere regelverket nå, men etter mitt syn har modenhetskravene allerede bidratt til at urealistiske prosjekter i mindre grad utgjør en barriere for realistiske prosjekter.

Slik det framgår over, er det allerede gjennomført viktige tiltak for å håndtere den økte etterspørselen etter nettilknytning, og arbeidet med å videreutvikle og praktisere modenhetskriteriene pågår. Jeg kan ikke se at det foreslåtte tiltaket tilfører noe vesentlig til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 3. Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen og utrede fritak fra konsesjonsplikt der kraftlinjene som oppgraderes eller fornyes, bygges ut i samme trasé eller samme avgrensede område, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Grensen for konsesjonsplikt for nettanlegg følger av energilovforskriften § 3-1, jf. energiloven § 3-1.

Alle kraftledninger uansett størrelse som kan ha vesentlige negative virkninger for miljø eller andre interesser må følge regelverket om konsekvensutredninger fastsatt i medhold av plan- og bygningsloven, og er ikke fritatt fra dette regelverket. Større tiltak er meldepliktige og må ha forutgående prosess med melding og fastsetting av KU-program, mens andre tiltak kan gå rett på søknad om konsesjon. For tiltak som ikke krever melding, er det konsesjonsbehandlingen etter energiloven som sikrer at kravene til vurdering av tiltakets konsekvenser blir overholdt. Eventuell forenklet behandling etter energiloven krever forenkling i alt lovverk som er koordinert inn i konsesjonsprosessen dersom det skal oppnås reelle forenklinger og effektivisering av prosessen. Handlingsrommet for justering av prosessene hva gjelder konsekvensutredninger har også sine begrensninger, da KU-reglene gjennomfører EU-direktiver.

Konsesjonsbehandlingen er tilpasset omfanget av konkrete saker. Også kravene til konsekvensutredninger, tilpasses omfanget av saken og de antatte virkningene innenfor handlingsrommet til reglene om konsekvensutredninger som omtalt ovenfor. NVE har i dag et hurtigspor for konsesjonsbehandling av nettanlegg som innebærer rask behandling av godt forberedte søknader om tiltak som medfører små virkninger for allmenne og private interesser. Dette hurtigsporet har blitt etablert under dagens regelverk. Godt over halvparten av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble behandlet i hurtigspor.

Jeg forstår forslaget slik at det primært retter seg mot effektivisering for ombygging eller utvidelse av bestående anlegg. Slike anlegg vil normalt allerede ha en eksisterende konsesjon. Om endringer i eksisterende anlegg vil kreve ny konsesjonssøknad avhenger av hva slags endring det er snakk om, og man må skille mellom det som omtales som temperaturoppgradering og spenningsoppgraderinger. Temperaturoppgradering av eksisterende ledninger utløser normalt i seg selv ikke krav om ny konsesjon. Slik oppgradering kan i noen tilfeller innebære nye arealinngrep, som NVEs miljøtilsyn gir tillatelse til etter søknad og detaljplan. Spenningsoppgraderinger, dvs. å bygge om en ledning fra f.eks. 300 til 420 kV eller fra 66 kV til 132 kV, skjer i all hovedsak ved at det bygges en ny ledning ved siden av den gamle, som så rives. Konsekvensene av slike ombygginger kan i noen tilfeller være betydelige, for eksempel der hvor eksisterende ledning går gjennom eller tett på boligområder eller gjennom sårbar natur, som kan kreve at alternative traseer vurderes.

De senere årene har det også blitt mer fleksibilitet i anleggskonsesjoner til transformator- og koblingsstasjoner. Konsesjonene holder seg nå i større grad til ytre arealbruksgrenser, bygningers fotavtrykk og øvre spenningsnivå, men ikke nødvendigvis til spesifiserte elektriske komponenter. Dette medfører blant annet at nettselskapene i større grad kan bygge eller endre anlegg inne på stasjonsområdet uten å søke om konsesjon, og dette frigjør ressurser i NVE. Dette er tiltak som har blitt gjennomført i medhold av dagens regelverk.

Med bakgrunn i ovennevnte anbefaler jeg at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

4. *Stortinget ber regjeringen utrede det forventede investeringsbehovet i nettinfrastruktur frem mot 2035 og 2040, hva det betyr for nettleien, og hvordan det skal håndteres, samt utrede justeringer av inntektsrammemodellen slik at den legger til rette for økte investeringer, raskere utbygging og et tydelig incentiv til forskuddsvis utbygging i egnede områder, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Innteksreguleringen er sentral for hvordan nettselskapene drifter og utvikler nettet, og spiller derfor en viktig rolle for å sikre en effektiv og samfunnsøkonomisk rasjonell drift, utvikling og utnyttelse av nettet. Dette er avgjørende, i en tid hvor det er stort behov for raskere nettutbygging og økt kapasitet.

Strømnettet finansieres i sin helhet av kundene gjennom nettleien, og reguleringen skal balansere behovet for kostnadseffektive løsninger med behovet for et nett som møter samfunnets behov for netttjenester.

I den forbindelse vil jeg også peke på betydningen av å skille mellom *planlegging* og *gjennomføring*. Det er i gjennomføringen at store kostnader påføres samfunnet i form av investeringskostnader og areal- og miljøinngrep. I mange tilfeller kan det være fornuftig å planlegge og videreutvikle et prosjekt som ikke nødvendigvis er lønnsomt i forventning, men som kan vise seg å bli lønnsomt dersom for eksempel forbruk eller produksjon materialiserer seg. Dagens regelverk er ikke til hinder for at nettselskapene planlegger for usikkert forbruk og produksjon, heller ikke at de konsesjonssøker tiltak basert på dette. Netthandlingsplanen oppfordrer nettselskapene til å planlegge i forkant når det er hensiktsmessig. Konsesjonsmyndighetene kan også gi betingede konsesjoner. Betingede konsesjoner legger til rette for at det kan gå raskt å etablere nettanlegg når det er behov, samtidig som det legger til rette for at vi unngår feilinvesteringer.

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har ansvar for innteksreguleringen av nettselskapene. RME er en uavhengig reguleringsmyndighet og har et selvstendig mandat for å fastsette innteksreguleringen. Som uavhengig reguleringsmyndighet kan RME ikke instrueres av politiske myndigheter. Dette er en del av det regulatoriske rammeverket som sikrer at beslutninger om inntektsrammer blir tatt på et faglig og uavhengig grunnlag.

Investeringer i nettet vil, slik reguleringen er utformet, over tid gjenspeiles i nettleien. Inntektsrammemodellen er utformet for å sikre kostnadsdekning og en rimelig avkastning på nettinvesteringer, samtidig som kostnader holdes nede gjennom incentiver til effektivitet.

Det er et økende behov for nettkapasitet i årene fremover. Et slikt behov vil kreve omfattende nettinvesteringer, og kostnadene ved disse vil gradvis komme til uttrykk i nettleien. For å sikre at kundene ikke belastes mer enn nødvendig, er det viktig at innteksreguleringen bidrar til effektiv drift, utnyttelse og utvikling av nettet, samtidig som den gir nettselskapene tilstrekkelige insentiver til å bygge ut kapasitet der det trengs.

I forbindelse med det økende behovet for nettkapasitet er det relevant at RME har innført en ordning med kostnadsdekning for tidlige nettutredninger. Ordningen reduserer nettselskapenes risiko ved å starte utredning tidlig, og kan bidra til at tiltak kan komme på plass raskere.

Jeg har tett kontakt med både RME og bransjen for å sikre at vi drar i samme retning for å møte behovene samfunnet står overfor, både nå og i fremtiden. Jeg er glad for å se at RME kontinuerlig utvikler reguleringen for å møte samfunnets behov for nett, blant annet gjennom fokus på effektiv drift, bedre utnyttelse av nettet og investering i nettkapasitet. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 5. Stortinget ber regjeringen påse at nettselskapene jobber raskere med digitalisering og bruk av sensorikk, og lage retningslinjer for når man i perioder kan drifte nettet med noe mindre marginer, slik at man kan øke kapasiteten og utnytte eksisterende infrastruktur bedre, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Dagens innteksregulering av nettselskapene inneholder insentiver for bruk av ny teknologi og innovative løsninger. Siden innteksrammen dels er avhengig av egne kostnader og dels er avhengig av hvor effektiv man er sammenlignet med andre nettselskap, motiveres nettselskapene til å velge teknologiske løsninger som gir effektivitetsgevinster. Ved at ny teknologi bidrar til å utnytte nettet bedre og redusere samlede kostnader, oppnår selskapene økt avkastning og får dermed dekning for tiltakene gjennom den effektivitetsgevinsten den nye teknologien gir. For å redusere den økonomiske risikoen ved uttesting av helt nye løsninger, har RME i tillegg etablert en egen finansieringsordning for forskning og utvikling (FoU). Denne ordningen gir full kostnadsdekning for godkjente pilot- og demonstrasjonsprosjekter, noe som sikrer at selskapene kan utforske teknologi som fremmer en mer effektiv utnyttelse av nettet uten at risikoen belaster dem økonomisk. RME har videre etablert en lignende ordning for finansiering av selskapet Elbits, som eies av flere nettselskaper, og skal gi varig og styrket kapasitet til bransjesamarbeidet på digital samhandling.

Jeg er opptatt av at nettet utnyttes effektivt. Nettselskapenes vurderinger av hvor mye det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte nettet har stor betydning for aktører som ønsker å tilknytte seg. Samtidig er det viktig å være klar over at kraftsystemet er både sammensatt og dynamisk. Vurderinger av hva som er driftsmessig forsvarlig er tekniske og komplekse vurderinger. Nettselskapene må sørge for at de har kontroll i driften av nettet og at forsyningssikkerheten kan ivaretas. Spørsmålet om hvor mye det er plass til i nettet er også et spørsmål om hvor mye risiko nettselskapet aksepterer. Det er derfor viktig at nettselskapene har et bevisst forhold til risiko som en kombinasjon av sannsynlighet og konsekvens.

Etter min vurdering må ansvaret for å vurdere hvor mye det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte nettet ligge hos nettselskapene som kjenner nettet best og besitter den nødvendige

kompetansen. Vurderingene må imidlertid bygge på objektive og ikke-diskriminerende prinsipper som det er åpenhet rundt. Høsten 2025 forskriftsfestet derfor Energidepartementet krav som skal sørge for økt åpenhet rundt nettselskapenes driftsmessig forsvarlighetsvurderinger. Fra 1. januar 2026 plikter nettselskapene å tilgjengeliggjøre sine prinsipper for å vurdere om en tilknytning eller kapasitetsøkning er driftsmessig forsvarlig, og å gi de som forespør tilknytning innsyn i vurdering av egen sak. I netthandlingsplanen har jeg også oppfordret nettselskapene til å samordne seg og enes om prinsippene som legges til grunn for disse vurderingene.

Slik det framgår over, inneholder dagens regulering allerede sterke insentiver for teknologisk utvikling, effektiv drift og økt åpenhet i nettselskapenes vurderinger. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe som ytterligere styrker disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 6. Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt forbruksfleksibilitet og mer lokal balansering f.eks. gjennom videre utvikling og tilgjengeliggjøring av fleksibilitetsmarkeder samt i større grad ta i bruk tilknytning på vilkår og vurdere tiltak som setter en pris på retten til å ta ut en gitt nettkapasitet, f.eks. en køavgift for ubenyttet reservert kapasitet, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Det pågår flere prosesser som kan lede til økt forbrukerfleksibilitet.

I byggteknisk forskrift stilles det krav om at større bygninger (over 1 000 m² BRA) skal ha et energifleksibelt varmesystem, som i praksis betyr tilrettelegging for vannbåren varme. Systemet må dekke minimum 60 % av normert netto varmebehov, og varmeanlegget må være lavtemperert. I småhus er det krav om installasjon av skorstein, noe som åpner for alternative oppvarmingsløsninger ved behov.

Enova bidrar til å styrke fleksibiliteten i energisystemet gjennom flere støtteordninger. For næringslivet finnes det ordninger som fremmer energifleksible løsninger og tiltak som kan redusere effektbelastning. I tillegg tilbys støtteordninger til husholdninger som bidrar til å øke fleksibiliteten i energibruken, blant annet gjennom konvertering til vannbåren varme, smart styring og andre energieffektiviseringstiltak. Enova tilbyr også investeringsstøtte til fjernvarme og varmesentraler.

Fjernvarme bidrar med fleksibilitet i energisystemet. Fjernvarme kan erstatte kraftforbruk, og virke positivt på effektbalansen vinterstid. I tillegg kan fjernvarme bruke strøm når kraftprisen er lav og andre energibærere når kraftprisen er høy. Flere fjernvarmeselskap har meldt om en krevende økonomisk situasjon, og regjeringen varslet i statsbudsjettet for 2026 at vi skal vurdere om det er behov for tiltak for å opprettholde samfunnsøkonomisk lønnsom fjernvarmeproduksjon. Energidepartementet vurderer nå behovet for tiltak på kort og lang sikt, i samarbeid med andre departementer.

Statnett styrer frekvensen på strømleveransene ved bruk av markeder (balansemarkeder), i tråd med forskrift om systemansvar. Statnett arbeider nå med å legge bedre til rette for at også små sluttbrukere som har mulighet til å justere forbruket i kortere perioder, og innehavere av batterier, kan selge denne ressursen i balansemarkedet og få en inntekt. Batterier, vannbåren oppvarming, elbillading er typiske eksempler på små fleksible ressurser som ligger langt nede i nettet, men som kan aggregeres opp til bud.

Flere piloter blir finansiert med statlige bidrag for å utnytte fleksibiliteten, først og fremst gjennom Enova og nettselskapenes ramme for forskning og utvikling. Euroflex er det største pågående pilotprosjektet. Det kreves ofte omfattende informasjonsutveksling, digitale løsninger og kjøreregler for å utnytte fleksibilitet i større grad, og mange aktører er involvert. I Euroflex søker nettselskaper, Statnett og aggregatorer å løse noen av utfordringene knyttet til å få frem fleksibilitet hos sluttbrukere, innehavere av batterier og produsenter. I piloten er det blant annet etablert lokale markedsplasser for å løse utfordringer i lokale nett.

I et annet pilotprosjekt har flere nettselskap ansatt energikoordinatorer som kan oversette kunnskap mellom ulike fagmiljøer; herunder nettkunder, kommuner og nettselskapenes planleggingsavdelinger og driftsavdelinger. For eksempel kan eksisterende og nye kunder få bedre innsikt i hva som er tilstrekkelig nettkapasitet, og hvilke muligheter som finnes for å begrense kapasitetsbehovet. Kommunen kan få innsikt i hvilke tiltak som kan begrense effektuttaket og som kan legges inn i planarbeidet.

Departementet har satt ut et konsulentoppdrag der det blir satt søkelys på hvor mye store sluttbruker kan spare og tjene på å utnytte sine eksisterende fleksible ressurser. De kan spare penger ved å tilpasse seg effektledde i nettleien og svingende spotpriser, og de kan tjene ved å selge fleksibilitet i Statnetts markeder og eventuelle lokale fleksibilitetsmarkeder. I piloten er det satt fokus på sjiktet mellom husholdningskunder og kraftkrevende industri. Stadig bedre styringssystemer legger godt til rette for å utnytte små fleksible ressurser i kraftsystemet.

Mye forskningsaktivitet på energiområdet er rettet mot energiomstilling, herunder utnyttelse av fleksible ressurser. I forskningssentret NTRANS undersøkes hvordan energisystemet kan tilpasses for å møte utfordringene knyttet til økt innslag av fornybar energi og avkarbonisering av samfunnets sektorer. InterPlay fokuserer på integrerte energisystemer og har blant annet ambisjon om å utvikle analysemodeller og metoder for «near-real-time» drift av nettet, inkludert aktiv bruk av fleksibilitet. SecurEL er rettet mot effektiv nettutnyttelse og stiller blant annet spørsmål om hvordan fleksibilitet, digitalisering og interaksjon mellom TSO og DSOs nett kan bidra til forsyningsikkerhet. Det pågår også teknologiforskning innenfor blant annet sol, vind, hydrogen og batteri. Sensorikk tas nå i bruk i nettet, etter en lengre utviklingsperiode. Sensorikk kan øke mulighetene for bedre nettutnyttelse i betydelig grad.

Fra 2021 har det vært mulig å inngå avtaler om nettilknytning med permanente vilkår om utkobling eller begrensninger i forbruket til uttakskunder (tilknytning på vilkår). Slike avtaler er frivillige å inngå for både nettselskap og sluttbruker. Fra nettselskapets side er det viktig å

sørge for kontroll i driften av nettet. Dette har betydning både for hvor i nettet det er aktuelt å tilby tilknytning på vilkår, omfanget av slike avtaler som kan inngås, samt hvilke vilkår som kan tilbys. Vilkårene må utformes slik at tilknytningen kan gi akseptable virkninger, herunder fortsatt akseptabel leveringskvalitet til eksisterende kunder. Vilkårene i en konkret tilknytnings sak vil måtte utformes ut ifra de nettmessige forholdene som er relevante i tilknytningspunktet.

Omfattende bruk av tilknytning på vilkår bidrar til å komplisere nett- og systemdrift. Det er nettselskapene som kjenner sine nett best og som er ansvarlige for nettdriften. Jeg mener derfor at ordningen må forbli frivillig. Nettbransjen er godt i gang med operasjonalisering av tilknytning på vilkår, herunder utvikling av automatiske løsninger. Jeg forventer at tilknytninger på vilkår vil øke i omfang fremover.

Regjeringen har gjennomført flere forskriftsendringer med sikte på bedre utnyttelse av nettet og en mer effektiv tilknytningsprosess, herunder krav om modenheitsvurderinger. Energidepartementet har gitt RME i oppdrag å utrede justeringer i anleggsbidragsregelverket for regional- og transmisjonsnettet og innføring av en ordning der aktører som forespør tilknytning selv dekker nettselskapenes kostnader i tilknytningsprosessen. En eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen vil gi et tidlig prissignal for de som ber om tilknytning. RME leverte sine anbefalinger i oktober 2025. Departementet gjennomgår nå RMEs rapport.

Forskriftendringer om modenheitskriterier ble fastsatt med virkning fra 1.1.2025, og har kun fått virke i litt over et år. Fortsatt arbeider nettselskapene med å utvikle og forbedre praktiseringen av dette regelverket. Innføring av et reservasjonsgebyr vil etter min vurdering svekke modenheitsregimet. Etter mitt syn er det fornuftig at modenheitsregimet nå får virke, sammen med en eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen. Dersom det viser seg at dette ikke fungerer etter hensikten, kan det være aktuelt å utrede et reservasjonsgebyr for kunder som har reservert kapasitet i etablert nett.

Slik det framgår over pågår mange aktiviteter som legger til rette for økt forbrukerfleksibilitet, blant annet i balanseringen av markedet. Nettselskapene bruker også tilknytning på vilkår som virkemiddel, og regjeringen har gjort flere forskriftsendringer som bidrar til bedre nettutnyttelse. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til de pågående prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 7. Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre et bedre organisert strømnnett med færre nettselskap, med mål om at nettselskapene skal driftes mer effektivt, herunder øke kompetansen om digitalisering og fleksibel drift, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Antallet nettselskaper i Norge har gått ned de siste ti årene. I 2014 var det 144 nettselskaper, mens dette tallet i 2024 var redusert til 74. Nedgangen i antall nettselskaper skyldes først og fremst fusjoner mellom nettselskap. Ser man på små nettselskap med mindre enn 7000

abonnenter, er antallet redusert fra 61 selskaper i 2014 til 25 selskaper i 2024. Antallet større nettselskap med mer enn 30 000 abonnenter har i motsetning til de mindre nettselskapene holdt seg relativt stabilt med en nedgang fra 16 selskaper i 2014 til 14 selskaper i 2024.

På generell basis vil fusjoner mellom nettselskaper kunne medføre kostnadsgevinster, som en følge av synergier og stordriftsfordeler. Dette vil for eksempel kunne være reduksjon i antallet driftssentraler og kundesystemer, eller ved at man samler og dermed styrker fagmiljøer. Hvis disse effektene er store, vil det kunne være både bedriftsøkonomisk rasjonelt og samfunnsmessig rasjonelt å gjennomføre fusjoner mellom nettselskaper, og lavere kostnader for nettselskapene vil komme nettkundene til gode gjennom lavere nettleie. Det foregår jevnlig samtaler i bransjen om mulige konsolideringer, og slike prosesser drives av selskapene og eierne selv. Det vil være uheldig om staten går inn og forsøker å styre eller påvirke disse vurderingene.

Eventuelle fusjoner innebærer ikke nødvendigvis færre arbeidsplasser lokalt, fordi beredskap, feilretting og annet lokalt driftsarbeid uansett må finnes der nettet ligger. Vi ønsker robuste nettselskaper som drives så kostnadseffektivt som mulig. Det viktigste er derfor ikke hvor mange selskaper vi har, men at de er organisert slik at de kan løse oppgavene sine godt og effektivt.

Dagens inntektsregulering legger til rette for dette ved at det alltid skal lønne seg for nettselskapene å bli mer kostnadseffektive. Nettselskapene har dermed allerede et sterkt økonomisk insentiv til å investere i digitalisering, innovasjon og fleksible driftsløsninger i den grad dette bidrar til en mer effektiv utnyttelse av nettet.

Gjennom reguleringen kan nettselskapene øke sin avkastning dersom de lykkes med å legge om til en mer effektiv drift og utvikling. Dette gir selskapene en egeninteresse i å øke sin kompetanse på områder som kan redusere totalkostnadene, noe som i neste instans kommer kundene til gode gjennom lavere nettleie.

Vi ønsker robuste nettselskaper som utnytter dette handlingsrommet for å møte fremtidens utfordringer.

Slik det framgår over, ligger det allerede sterke insentiver i reguleringen for at nettselskapene skal drive kostnadseffektivt, utnytte stordriftsfordeler der det er rasjonelt og ta i bruk løsninger som styrker drift og robusthet. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe som ytterligere styrker disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

8. *Stortinget ber regjeringen legge til rette for frigjøring av nettkapasitet gjennom mer bruk av fjernvarme, herunder foreta en helhetlig gjennomgang av hvordan fjernvarmesektoren kan bidra mer i energisystemet, og hvordan bidraget kan reflekteres i deres finansieringsmodell, samt se dette i sammenheng med fleksibilitetsmarkeder og lokal balansering, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Det er viktig å se strømnnett og fjernvarme i sammenheng i områder hvor det er bygget ut fjernvarme eller hvor det er planer om dette. Dette gjøres allerede av nettselskapene og av kommuner og fylkeskommuner. Det pågår også utredningsarbeid i regi av Energidepartementet hvor forholdet mellom strømnnett og fjernvarme sees i sammenheng.

Nettselskapene er ansvarlige for å bygge ut strømnettet i takt med behovsutviklingen, og har plikt til å tilknytte nytt og økt forbruk fra aktører som ønsker det, uten ugrunnet opphold. Effektprognoser er sentrale i nettselskapenes nettplanlegging, og prognosene skal ta høyde for sentrale utviklingstrekk som er viktige for nettbehovet, herunder fjernvarme.

Nettselskapene plikter også å involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med nettutredninger etter forskrift om energiutredninger. Tilsvarende følger det av de statlige planretningslinjene for klima og energi at kommunene har et ansvar for å innhente og ta i bruk oppdatert kunnskap i sin virksomhet, herunder informasjon fra nettkonsesjonærer og fjernvarmeaktører. Videre skal kommunene samarbeide med nettselskapene i deres utredningsprosesser, blant annet for å avdekke behov for utvidelser i kraftnettkapasitet og alternativer til dette. Fylkeskommunene og statsforvalterne har etter de samme planretningslinjene et ansvar for samarbeid på tvers av kommunegrenser og regioner om blant annet effektiv og fleksibel energibruk. Etter min vurdering er det derfor godt tilrettelagt for at aktørene som er ansvarlige for utviklingen av nettet og fjernvarme kan koordinere seg.

Jeg er opptatt av hvordan fjernvarme kan samspille med kraftforsyningen, og samtidig utnytte energiressurser som ellers ville gått til spille. Fjernvarme bidrar med fleksibilitet i energisystemet, kan erstatte kraftforbruk og redusere behovet for nettinvesteringer, og virke positivt på effektbalansen vinterstid. Flere fjernvarmeselskap har de siste årene meldt om en krevende økonomisk situasjon, og regjeringen varslet i statsbudsjettet for 2026 at vi skal vurdere om det er behov for tiltak for å opprettholde samfunnsøkonomisk lønnsom fjernvarmeproduksjon. Energidepartementet vurderer nå behovet for tiltak på kort og lang sikt, i samarbeid med andre departementer. I den forbindelse innhenter vi også vurderinger fra Norges vassdrags- og energidirektorat og fra eksternt hold, og jeg har jevnlig dialog med bransjen om situasjonen. Fjernvarmens betydning for kraftsystemet, herunder betydning for kraftnett, ny kraftproduksjon, og bidrag til fleksibilitet, forsyningssikkerhet og beredskap blir sett på i dette arbeidet. Energidepartementet følger også opp Stortingets vedtak 855 og 856 av 3. juni 2025 om henholdsvis analyse av fjernvarmepotensial og utredning av avlastning av kraftnettet ved bruk av fjernvarme. Som varslet i statsbudsjettet for 2026 ventes departementets utredningsarbeid i forbindelse med disse vedtakene ferdigstilt i løpet av 2026, og departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Jeg viser også til at departementet arbeider med å vurdere endringer i prisreguleringen av fjernvarme som varslet i statsbudsjettet for 2026. Målet er å sikre at reguleringen er tilpasset dagens varme- og strømmarked, og at den fungerer som et godt rammevilkår for fjernvarmebransjen. Eventuelle endringer i prisreguleringen skal gjennomføres på en måte som ivaretar husholdninger som bruker fjernvarme til oppvarming. Norges vassdrags- og energidirektorat har fått i oppdrag fra Energidepartementet å foreslå endringer i

prisreguleringen for fjernvarme, og skal levere sitt forslag til departementet innen sommeren 2026. Dersom det blir aktuelt med lov- eller forskriftsendringer vil disse bli sendt på høring på vanlig måte. Eventuelle forslag til lovendringer vil bli fremmet for Stortinget. Det er imidlertid for tidlig å gi en avklaring på hvilke endringer som eventuelt skal foreslås og når det vil skje.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak som bidrar til at strømnnett og fjernvarme sees i sammenheng, og det pågår arbeid på området. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

Med hilsen

Terje Aasland

